БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 113 (11099) | 1966 оной майн 12, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ЛЕНИНСКЭ ШАНГУУД БАРЮУЛАГДАБА

МОСКВА, майн 10. (ТАСС-ай корр.). Мүнөөдэр Москвагай Кремлиин Свердловско зал соо искусствын ажал ябуулагшадта Ленинскэ шангууд барюулагдаа.

Литература болон искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихонов 1966 оной лауреадуудай дээдэ зэргын шагнал хайрада хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалаад, СССР-эй арадай уран зурааша А. Пластовта, СССР-эй арадай артист С. Захарядзеда, РСФСР-эй арадай артист М. Ульяновта, РСФСР-эй, Армениин ССР-эй арадай артистка Зара Долухановада дипломууд, хүндэтэ тэмдэгүүдые барюулба.

Һаһа бараһан хойноо шагнагдаһан, СССР-эй арадай уран зурааша С. Герасимовай диплом ба хүндэтэ тэмдэгые тэрэнэй һамган А. Герасимовада барюулаа.

Баярай суглаанда хабаадаһан уран зураашад, артистнууд, хүгжэмшэд, искусствын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадые халуунаар амаршалба.

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ КАИР ЕРЭЭ

КАИР, майн 10. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Советскэ Союзай правительственна делегаци Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насерай, ОАР-ай правительствын уряалаар мүнөөдэр албанай хэрэгээр Каир ерэбэ.

ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД БҮРИДХЭЛДЭ АБТАНА

Республика доторнай СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудые окружной һунгуулиин комиссинууд бүридхэлдэ абажа байна.

Ажалшадай нэрлэн дэбжүүлһэн кандидадууд эгээн дээдын этигэл найдабари харюулжа, арадайнгаа аша туһада алба хэжэ шадаха, үнэхөөр эрхим хүнүүд байһан тухайнь окружной һунгуулиин комиссиин гэшүүд болон тус комиссинуудай зүблөөнүүдтэ хабаадалсаһан олониитын түлөөлэгшэд баяр омогорхолтойгоор мэдээсэнэ.

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ һунгаха Улаан-Үдын хүдөөгэй һунгуулиин 378-дахи округой һунгуулиин комисси СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Андрей Урупхеевич Модогоевые** бүридхэлдэ абаба.

ЯРУУНЫН һунгуулиин 520-дохи округой комиссиин зүблөөн болобо. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **Бальжинима Тудупович Аюровые** бүридхэлдэ абаха тухай тогтоол баталаа.

СОВЕТСКЭ һунгуулиин 516-дахи округой һунгуулиин комиссиин гэшүүд Буряадай оперо, баледэй театрай солист, СССР-эй арадай артист **Лариса Петровна Сахьяновае** СССР-эй Верховно Соведэй депутадта һунгагдаха кандидадаар бүридхэхэ тухай тогтоол альга ташан, нэгэн дуугаар һайшаан баталаа.

УЛААН-ҮДЫН мяха-консервын комбинадай слесарь-заһабарилагша **Владимир Иванович Немочинине** СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар Октябрьска һунгуулиин 515-дахи округой һунгуулиин комисси бүридхэлдэ абаба.

ЭРХҮҮҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ. Эндэ окружной һунгуулиин комиссиин заседани боложо, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ РСФСР-һээ һунгаха депутадта кандидадаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Михаил Алексеевич Ясновые** бүридхэлдэ абаба. Нүхэр М. А. Ясновой кандидатурые Эрхүүгэй алюминиин заводой, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын болон судна заһабарилгын заводой, мүн Шэтын паровоз-вагон заһабарилгын заводой коллективүүд дэбжүүлһэн байна.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Жамсо Бальжинимаевич Ванкеевые** Сэлэнгын һунгуулиин 379-дэхи окружной һунгуулиин комиссиин заседани Гусиноозерск хотодо боложо, бүридхэлдэ абаба.

ОЕОРОЙ СОВХОЗОЙ механизатор **Гонгор Дылыкович Машеевые** СССР-эй Верховно Соведэй депутадта һунгагдаха кандидадаар Зэдын һунгуулиин 519-дэхи округой һунгуулиин комисси бүридхэлдэ абаһан байна.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО һунгуулиин 514-дэхи округой комиссиин заседани боложо. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгагдаха депутадта кандидадаар **Серафим Иванович Исаевые** бүридхэлдэ абаба.

ТҮНХЭНЭЙ һунгуулиин 524-дэхи окружной һунгуулиин комиссиин заседани боложо, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Забайкалиин сэрэгэй округой командалагша генерал полковник **Дмитрий Федорович Алексеевые** бүридхэлдэ абаха тогтоол баталан абаба.

ЗАГАРАЙН һунгуулиин 521-дэхи окружной һунгуулиин комисси СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **Тамара Филимоновна Ивановае** бүридхэлдэ абаа.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ депутадта һунгагдахын тулада СССР-эй транспортна барилгын министр **Евгений Федорович Кожевниковые** Кабанскын һунгуулиин 522-дохи окружной һунгуулиин комисси бүридхэлдэ абаба гэжэ Кабанскһаа мэдээсэбэ.

ХЯАГТЫН һунгуулиин 523-дахи окружной һунгуулиин комиссиин заседани боложо, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Хяагтын совхозой ахалагша хонишон **Бадмацу Жамцарановна Тодорхоевае** бүридхэлдэ абаһан байна.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой свёклошон **Евсей Макарович Павловые** Бэшүүрэй һунгуулиин 518-дахи окружной һунгуулиин комисси бүридхэлдэ абаха тухай тогтоол нэгэн һаналтайгаар баталба.

БАРГАЖАНАЙ һунгуулиин 517-дохи окружной һунгуулиин комисси СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ **Константин Лаврентьевич Барьядаевые** бүридхэлдэ абаһан байна.

УҺАЛЬҺАН ДАЙДА УРГАСАТАЙ

...Ябадалнай тойруу. Хэжэнгэ голой уһан халижа, харгы зам хаажархинхай. Энэ хабар уһанай элбэг байһанда ажалшье аргагүй ехэ. Һуниндөө хүйтэншье болоо һаань, луговодууд хүдэлмэридөө эртэшэлэн гараад, бүхэли үдэрөө сабшалан дээрээ үнгэргэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Гомбожаб Чимитович Жанчиков ехэхэн ажалтай, дүрбэдэхи жэлээ звеное хүтэлжэ байһан хүн. Урдань 25 жэлдэ багшалһан байгаа. Нёдондо нүхэр Жанчиков 560 га участок даажа байгаад, бүхы сабшалан дээрэһээ дунда зэргээр гектарай 11 центнер үбһэ ургуулһан. 30 гектар газар үтэгжүүлжэ, га бүриһөө 30 центнер хүрэтэр ургаса хуряаһан байна.

— Нёдондо сабшаламнай гандажа, үшөөл бираагүй һэмди. Тиигэбэшье һаань, Толгойн уһалуурийн системэһээ хамаг газараа хоёр дахин уһалжа абаһан байгааб. Гурба дахин уһалха гэхэдэмнай Хэжэнгэ голнай хаташоо һэн,— гэжэ луговод Гомбожаб Чимитович хөөрэнэ.

Энэ луговод мүнөө жэлдэ Доржогуша Жанаевтай ондоо участогта 150 гектар сабшалан, 50 га бэлшээриин газар даажа абаад, тэндээ хүдэлжэ байнхай. Һубаг ханаабынь эртээнһээ заһагдажа абтаһан, ажалдань һаалта хэгдэхэ юумэн үгы. «Шадаал һаа уһанай элбэг дээрэ сабшалангаа хоёр уһалжа абахамнай» гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Оролдолго үүсхэлтэйгээр ажалладаг хүнүүдэй һанал сэдьхэлшье ондоо. Эдэнэр сабшалангаа гансахан уһалаад, шэбхэлээд дүүргэхэ гэнэ бэшэ, харин олохон гектар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, ургасыень бүри һайжаруулхын тулада оролдоно.

Совхозой сабшалан уһалалгада таби гаран луговод ажаллажа байдаг. Бүхыдөө 6 мянганһаа үлүү гектар уһалагдаха, тэрэнэйнь хахадһаа үлүүнь уһалагдаа. Мүнөө үедэ уһалалга гээшэ эгээл шухала асуудал болонхой. Сабшалан дээрэ хэдышье шэбхэ шабааһа гаргаа һаашни, тэрэниие уһалаагүйдэ бирагдахагүй ха юм. Энээн тухай совхозой директор нүхэр Д. Д. Дугаровшье хэлэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозой 14 мянган гектар сабшалангай 6 мянганһаа үлүүнь уһалуурийн аад, тэрэнэйнь ехэнхи хуби нэгэ дахин уһалагдаад дүүрэшэһэн байгаа. Ган гасууртай жэл тудажа, горхонуудай уһан хаташоо ха юм. Теэд ямар ургаса абтааб? Уһалагдадаг газарһаа га бүриин 6,8 центнер, хүдөөгэй сабшаланһаа оройдоол 3—4 центнер үбһэн хуряагдаһан байна.

— Энэмнай хангалтагүй ургаса гээшэ. Бүхы дээрээ ниитын малда 57 мянган центнер үбһэн бэлдэгдээ бшуу. Эгээл тиимэһээ мүнөө жэлдэ совхозоймнай дирекци, партийна организаци сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэжэ, ниитын адууһа малда нёдондонойхиһоо 1,5—2 дахин ехэ үбһэ абахын түлөө оролдоно,— гэжэ Дондок Дашиевич хэлэнэ.

Энэ ехэ зорилго бэелүүлгэдэ ажахын олохон луговодууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг. Энэ үдэр манай нүүдэл редакциин корреспондентнүүд совхозой түрүү луговод Дондок Гылыкович Гылыковтэй уулзажа хөөрэлдөө. Хуурай гэжэ газарта 380 га сабшалан бии. Тэрэнэй даадаг звеногойхид үбһэ ногооной баян ургаса абахын тулада энэ сабшалангаа хоёр-гурба дахин уһалха һанаагай. Тиигээд ямар хүдэлмэри хэһэн байнаб? Энээн тушаа Дондок Гылыкович өөрөө хөөрэжэ үгэг лэ даа.

— Бидэнэр сабшалан дээрээ үбһэ ногоо ургуулхадаа бороо хурада найдаад, огторгойһоо «хайра» хүлеэтээд байдаггүйбди. Үбһэ ургуулха гэбэл, үбэлдөө ажаллаха хэрэгтэй. Гансахан наг шэбхэ зөөхэ бэшэ, харин тошон ехээр халяажа абанабди. Тиигээгүй һаа, энэ сабшалан дээрэһээ ямар тэжээл абтахаб даа,— гэнэ.

Нүхэр Гылыков олохон жэлэй туршада хүдэлжэ байдаг. «Эгээл һайнаар ажалладаг, дүй дүршэлтэй луговоднай» гэжэ совхозой мелиоратор нүхэр Одоев хөөрэнэ һэн. Иимэл хадаа республикын мастер нэрэ солодо хүртөө ха юм. Мүнөө жэлдэ бүхы сабшалан дээрэ үбһэ ногоо һайнаар ургуулхын тулада тошо халяажа, 110 мянган кубометр мүльһэ хүргэһэн байна. Декабрь һараһаа эхилжэ ажаллаа. Нүхэр Гылыков сабшалан уһалха гэжэ хүнэй һанаанда ороогүй, бишыхан булагуудай уһые шадамараар хэрэглэжэ, тэрээгээр үбэлдөө хоёр-гурбан метр зузаан мүльһэ хүргэжэ абаад, даадаг сабшалангаа үбһэндэ оротор шахуу уһална. Нёдондо тиигэжэ ажаллаад, өөрынгөө даадаг 120 гектар сабшалан дээрэһээ дунда зэргээр га бүриин 16 центнер гэхэ гү, али хамта 1900 гаран центнер шанартай үбһэ хуряажа абаһан. Тиихэдэ 25 гектар газараа шэбхэжүүлээд, га бүриин 27 центнер үбһэ ногоо ургуулһан байха юм. Иимэ жэшээ харуулдаг хүнүүд олон.

Хэжэнгын совхоз сабшалангаар баян. Арбан дүрбэ мянган гектар! Иимэ ехэ сабшалангаа муугаар хэрэглэжэ байнабди гэжэ совхозой ажалшад ойлгожо байдаг. Үбэлжэлгын үедэ малда үбһэн дуталдаха, аяар хэдэн зуугаад модоной газарһаа малдаа үбһэ бэлдэжэ асарха саг үзэгдэхэ. Газаагаа һайн сабшалантай аад, ямар ехэ ябадал гарганабибди, ямар ехэ мүнгэ зөөри гаргашална гээшэбибди — нигэжэл луговодууд хөөрэлдэжэ, ажахынгаа энэ ехэ баялигые һайнаар эдлэхэ хүсэл зорилготойгоор ажаллана. Саашадаа сабшалангаа үрэжэлтэй болгохын тулада хэгдэжэ байһан юумэн тобоймо. Гол мүрэнүүд дээрэ үбэлдөө боолтонууд баригдана. Тиигэжэ хабартаа мүльһэнэй хайлахада уһыень сабшалан дээгүүр халяаха хэрэгтэ совхозой мелиоратор нүхэр Одоевшье һаналаа табилсаа. Тиигэжэ мянгаад гектар сабшалан уһалагдадаг болоо. Саашань хэлэхэдэ, сабшалангай газар үрэжэлтэй болгогдоно. Жэлдээ 8—9 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдэнэ. Мүнөө жэлдэ тэрээнһээ үшөөшье ехэ, 12 мянган тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдажа, 400 гектар сабшалан үтэгжүүлэгдэхэнь. Энэ хүдэлмэридэ оньһожоруулагдаһан бригада ажаллана.

Тиигээшье һаа, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ажалшадай һанал үшөөл хүсэлдэнэгүй. Сабшалан һайнаар уһалхын тулада насосно станцинууд олон хэрэгтэй байгаа. Ородой Адаг гэжэ газарта 250 гектар сабшалан байна. Тэндэхи газарые насосно станцяар уһалаагүйдэ аргагүй. Теэд хаанаһаа абахаб? «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделенидэ яахадаа захил абтанагүйб? Мүнөө үедэ шэнэ түхэлэй, хүсэ ехэтэй насосно станцинууд республика доторнай асарагдана ха юм. Иимэ насосно станци арба холо гаран мянган гектар сабшалантай ажаҳыда эгээл түрүүшын ээлжээндэ үгтэхэ ёһотой гэжэ һанагдана.

Ю. КОРКИН,
Т. ГАРМАЕВ,
нүүдэл редакциин тусхай корреспондентнүүд.

Зурагууд дээрэ: Совхозой эрхим луговод, республикын мастер Д. Г. Гылыков. Сабшалан дээрэ наг шэбхэ тараалга.

„Берлинэй түлөө байлдаануудта хабаадаһанай түлөө"

ПНР-эй посольство шагналнуудые барюулба

Польшын Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг посольствын дэргэдэхи сэрэгэй атташе, дивизиин генерал Э. Кушко Берлиние добтолгодо хабаадалсаһан Польшын сэрэгэй соединенинүүд ба частьнуудай командирнууд байгшадта — Совет Армиин бүлэг генералнууд, офицернуудта «Берлинэй түлөө байлдаануудта хабаадаһанай түлөө» дурасхаалай медальнуудые майн 10-най үдэр барюулаа.

Польшын Арадай Республикын Национальна оборонын министр, Польшын маршал М. Спыхальский нимэ медаляар совет генералнууд, офицернуудые шагнаба. Шагнагдагшадай дунда: армиин генерал С. Г. Поплавский, авиациин генерал-полковник Ф. П. Польнин, генерал-лейтенантнууд В. М. Бевзюк, В. И. Стражевский, Б. А. Кеневич, М. Т. Каракос, генерал-майорнууд В. С. Сеницкий, А. Т. Савицкий болон бусад бии.

Дахинаа газар хүдэлөө

ТАШКЕНТ, майн 10. (ТАСС-ай коррнууд Е. Майоров, Н. Моисеев). Апрелиин 26-да Узбекистанай ниислэл хотодо газарай ехээр хүдэлэлгын шалтагаан болоһон, газар дорохи байгаалиин ушаралнууд арбан табадахи хоногтоо үзэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

Ташкентын зон мүнөө дахинаа түбэгтэй һүниие үнгэргөө. 5 балл, 4 балл хүсэтэй дорьбоонууд болобо. Уданшьегүй городые доһолгоһон хэдэ хэдэн дорьбоонууд удаа дараалан үзэгдөөл. газар доогуур нүжэгэнөө. Эгээн ехэ дорьбоонууд 6—7 балл хүсэтэй байба. Эндэхи хүн зон гэр байрануудаа орхижо газаа гараха баатай болоо.

Хэдэ хэдэн районуудта гал унтаршоо. Газарай түрүүшын хүдэлөөнһөө хохидоһон, аварийна олохон гэрнүүд дахинаа һандаралда ороо.

Энэ һүни «медицинскэ түргэн туһаламжа» эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилжэ, халта шархатагшад, тулгыдагшадта байра дээрэнь туһа хүртөө.

Ташкентын зон энэнэй урда тээхидэл адляар тэсэбэритэй, зоригтой байһанаа харуулба. Промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд, транспорт ба холбоо холбоон юрын графигаар хүдэлмэрилнэ.

ТҮРҮҮШЫН БОРОО

Хоёрдохи үдэрөө Улаан-Үдэдэ түрүүшын бороо бага багахандаа ороо. Синоптигуудай мэдээсэһэнэй ёһоор, түрүүшын бороо гол түлэб таряа таридаг аймагуудта дуһалаашьегүй. Республикын хойто аймагуудаар, мүн Байгалай эрье зубшан бороо торитойхон ороһон байна.

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БУХЫ ГЭШҮҮДТЭ, СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БУХЫ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДТА

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй

Х А Н Д А Л Г А

...дэтэ нүхэдүүд!

...ай ороной гүрэнэй засагай ...ргаанай — СССР-эй Верхов... ...едэй һунгалта 1966 оной ...й 12-то болохонь.

...овно Соведэй һунгалта Со... Союзай Коммунис партиин ...съездын түүхэтэ шиидхэбэри... ...р үүсхэгдэһэн арад ниитын ...ческэ, ажалай дэбжэлтын ... байдалда үнгэрхэ бай... Партиин съезд манай Эхэ ... ажабайдалдахи онсо ехэ ... болобо. Советскэ Союзай ...эришэд, инженернүүд, тех... ...болон алба хаагшад, бүхы ... съездын шиидхэбэринүү... ...ртайгаар угтаа, нэгэн һанал... ...һайшаагаа. Совет хүнүүд ...нис партияа тойрожо нягтаар ... жагсаад, коммунизмын ма...ьно-техническэ үндэһэ һуу...туулгада, эрдэм болон соёл, ...ал хүгжөөлгэдэ хүсэ шада...шэ зоригоо элсүүлэн зорюул...

...хи һунгалтаһаа хойшо үнгэр... соо долоон жэлэй түсэб дүүр..., промышленна продукци үй...лгэ нилээд нэмэһэн, шана... һайжарһан байна. Арадай ... гол түрүү һалбаринууд тех... талаараа шэнээр зэбсэг... Хүдөө ажахын продуктнуу... ...лдбэрилгэ нилээд ехээр нэ... бүри үнгэрэгшэ жэлдэ олохон ...тта сагай уларилай муу ... ороной хүдөө ажахын ...шиин ниитэ хэмжээн энэнэй урда тээхи ямаршье жэлэйхиһээ ехэ байгаа.

Эрдэм, соёл хүгжөөлгын талаар Совет Эхэ ороноймнай туйлаһан амжалтануудынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Эрдэм, техникын орёо нарин асуудалнуудые шиидхэжэ шадахаар бэлигтэй бэрхэ олон эрдэмтэд манайда урган гаранхай. Дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй 12 миллион үлүүтэй мэргэжэлтэд арадай ажахыда хүдэлнэ. 70 миллион шахуу наһажаал хүнүүд, үхибүүд элдэб һургуулинуудта һурана.

Парти, правительствамнай совет арадай байдал һуудалые улам һайжаруулха хэмжээнүүдые удаа дараалан бэелүүлжэ байна. Эдэнэй аша түгэс нүлөөе бүлэ бүхэн, совет хүн бүхэн үзэнэ. Һүүлэй дүрбэн жэлэй турша соо хүн зоной дүүшэ бүхэндэ хүртэдэг бодото олзо оршын хэмжээн 18 шахуу процентээр нэмээ. Салин хүлһэнэй доодо захын хэмжээнүүд, тарифай ёһоор үгтэдэг түлөөһэн, бага, дундуур салинтай хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһөн нэмээ. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг гэгээрэлэй, элүүрые сахилгын, соёлой, худалдаа наймаанай, коммунально-байрын предприятинуудай, ажахын бусад һалбаринуудай 20 миллион хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн ехэ болгогдоо. Нилээд олон хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэнһөө абтадаг налогуул болюулагдаһан гү, али бага болгогдоһон байна. Хэдэн янзын эд бараанай үнэ сэн хямдаруулагдаа.

Зоной хэрэглэмжэдэ зорюулагдадаг ниитын фонднууд совет арадай баян дэлгэр байдалай ургалгада туһа хүргэнэ. Һүүлэй дүрбэн жэлэй турша соо иимэ фонднуудай хэмжээн 26,4 миллиард түхэригһөө 41,5 миллиард түхэриг хүрэтэр нэмэһэн байна. Мүнөө эдэ фонднуудай гурбанай нэгэ хубинь гүрэнэй социальна мүнхэлэлгын, социальна тэдхэлгын мүнгэ зөөриһөө бүридэнэ. Эдэмнай тэдхэмжын, пенсиин түлөөһэндэ, элүүржүүлгын хэмжээ ябуулгануудта зорюулагдадаг. Аятай зохид амаралтын байшангууд, санаторинуудые баринабди. Гансахан нёдондо жэл элүүржүүлгын эмхи зургаануудта 15 миллион хүдэлмэришэд, алба хаагшад тэдэнэй үхибүүд эльгээгдээ һэн. Гүрэмнай элүүржүүлгын, ажал хүнгэдхэлгын хэрэгтэ, түлөөһэгүй тусхай хубсаһаар хангахын тула жэл бүри 1 миллиард 700 миллион түхэриг табина. Олон предприятинуудта ажалшадай хүдэлхэ, амарха аятай зохид арга боломжо хангахын тула, түгэс бэлэдхэлтэй болоһон газарнуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшадые неделидэ соогоо хоёр үдэр амараад, табан үдэр хүдэлхэ гуримда оруулна.

Гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилга улам ехээр хэгдэдэг болоһон байнхай. Дүрбэн жэлэй турша соо 43 миллион хүн шэнэ гэрнүүд, байрануудта нүүжэ ороһон, байрануудаа заһуулһан байха. Ниитын эдеэ хоол, хүн зоной соёл болбосоролой, ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжые хангалга улам һайжаруулагдана.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай Директивэнүүд ажалшадта шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгөө. Шэнэ табан жэлэй түсэбые дүүргэхын тула бүхы совет хүнүүд эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эршэ зоригтойгоор, оролдосотой нэтэрүүгээр ажаллаха ёһотой болоно. Хүн бүхэнэй бүри һайнаар, үнэн сэхээр ажаллаха тума экономикоё хүгжөөлгын, ажабайдалайнгаа хэм хэмжээе дээшэлүүлхын талаар бүри ехэ амжалтануудые түргөөр туйлахамнай лабтай.

Профсоюзай эмхинүүд табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэхэдэ, социалис мүрысөө, тэрэнэй дээдэ түхэл маяг болоһон хүдэлөөе — ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөе бүри эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ, үйлэдбэриин ноосэ арга боломжо элирүүлхэ, ашаглаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй, инженернүүд, техникүүд ба алба хаагшадай оролдолго хүсэлэлгые зорюулха, үйлэдбэридэхи журам ба эмхидэл бэхижүүлхэ уялгатай. Эдэнэр үйлэдбэри ударидаха хэрэгтэ ажалшадые бүри үргэн олоорнь элсүүлэн хабаадуулха, ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдалыень һайжаруулхын тула бүри ехэ оролдолго гаргаха, ажалша хүн бүхэнэй үшар ёһо мэдэлгые, соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ ёһотой.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Бүхы һунгагшад — коммунистнууд, партийнабэшэ хүнүүд — бата нэгэдэлтэйгээр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэеэ байна. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй холбоон эбдэршэгүй бата байһанаа тодоруулаанхай. Түрэл Коммунис партидаа ажалшадай заха хизааргүй ехээр этигэдэг байһаниинь, парти арад хоёрой бата нэгэдэлынь энэ холбоон дотор эли тодоор бэелэн харагдана.

Олон миллион хүдэлмэришэд, колхозникууд, алба хаагшад, интеллигенциин түлөөлэгшэд арадай һунгамалнуудтай хамта ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэридэ үдэр бүри хабаададаг байна. Профсоюзууд, олониитын бусад эмхинүүд хуулиин талаар үүсхэл гаргаха эрхэтэй. Парти, правительствамнай шухала шухала хуулинуудай, шиидхэбэринүүдэй проектнүүдые арад зоной зүбшэн хэлсэлгэдэ ходо табидаг. Социализм байгуулжа байгаа ажалшад оронойнгоо бодото эзэд, гүрэнэй хуули засагые бэелүүлэгшэд болоно. Энэмнай Совет социалис демократи гээшэ.

Советскэ Союзай уласхоорондын хүсэ нүлөөе улам бэхижүүлхэ гэжэ манай гүрэнэй оролдодог байһыень Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет тон хананггяар тэмдэглэнэ. СССР-эй, социализмын дэлхэйн бүхы ёһо гуримай экономическа, оборонно хүсэ шадал жэл бүри улам ургана. Ажалшадай ангиин тэмсэл капиталис оронууд дотор бүри ехэ дэлисэ далайсатай болоһо байнхай. Национальна-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэтэ шанга сохилтонууд империализмын колониальна ёһо гуримай үлэгдэлнүүдые һандаажа байна.

Коммунис парти, Советскэ правительство, бүхы совет арад интернациональна уялгаа бэелүүлнэ, америкэнскэ түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа баатар габьяата вьетнам арадта ехэ туһаламжа үзүүлһэн, үзүүлжэшье байна. Соведүүдэй орон хэзээ бүхэндэ сүлөөтэ байдалай, демократиин ба социализмын үнэн хамгаалагша, эб найрамдалай түлөө, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө сэхэ шууд тэмсэлшэ байһан юм, байхашье гэжэ түрүү хүн түрэлтэн мэдэнэ.

Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлгэ, бүхы оронуудай ажалшадай пролетарска ёһоор һаналаа нэгэдэлгын ургалта хадаа социализмын, демократиин, амгалан байдалай, национальна сүлөөрэлтын түлөө тэмсэлдэ тон шухала удха шанартай. Совет профсоюзууд интернациональна харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлхэ, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эмхидэлые бүри нягтаруулхые оролдохо байха.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта угтахыень, һунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадахыень, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата холбооной кандидадуудта нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень бүхы хүдэлмэришэдые, инженернүүд, техникүүд болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые, эрдэм ухаанай, соёлой ба искусствын ажал ябуулагшадые, алба хаагшадые уряална.

Манай ороной ажалшад коммунистнуудай болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудта дуугаа үгэхэдөө, манай орон дотор коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгэй түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэхээ бэлэн байһанаа үшөө дахин харуулха, Коммунис партидаа үнэн байдагаа элирхэйлхэ, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд дотор найруулагдаһан партиин ленинскэ политикые бүрин дэмжэхэ байна.

Һунгалтада бултадаа хабаадая!

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудта— Эсэгэ оронойнгоо үнэн хүбүүд, басагадта дуугаа үгэе!

Манай олон үндэһэ яһатантай агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха, һалбаран хүгжэхэнь болтогой!

Ажалда дуратай, баатар алдар габьяатай алдарта Совет арад мандаха болтогой!

Коммунизмын түлөө тэмсэлэй талаар арад түмэнэй шалгармал манлай — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕТ

СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИИЕ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭЕ

ИЛЬИЧЭЙ ГАЛНУУД ТОЛОРОГ ЛЭ!

Энергетикэ хүгжөөһэнэй ашаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ түйлаха тухай КПСС-эй Программа, партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүд дотор заагданхай.

Тиимэһээ энергетикэ түргэнөөр хүгжөөгдөө, саашадаа бүри хурдан хүгжөөгдэхэ.

Долоон жэлэй шиидхэхы 1965 ондо СССР дотор 507 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Центральна Сибириин, Баруун-Хойто, Закавказиин, Дунда Азиин хүсэ ехэтэй энергосистемэ долоон жэлэй туршада байгуулагдаа.

Электроэнерги үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ, дамжуулгын лини татаха, үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, автоматизаци нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн Буряадай энергетигүүд долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа алидхөэ һэн. 1958 оной хитой сасуулхада, Буряадай АССР-тэ электроэнерги үйлэдбэрилгэ 1965 ондо хоёр дахинһаа үлүүгээр, тиихэдэ хүдөө нютагуудта элшын хүсэ хэрэглэлгэ 2,5 дахин ехэ болоһон байна. Энэ хугасаада хамта дээрээ 8 мянган километр утатай, тэрэ тоодо хүдөө ажахыда электроэнерги дамжуулха 6 мянган километр лини баригдаа. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ, хүдөө нютагуудтахи ажалшадай ажаһуудалда электрын элшэ хүсэн үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болобо.

Республикын олон хүдөө тосхонууд гүрэнэй «Бурятэнергын» лининүүдтэй холбогдожо, электрын элшэ дамжуулан абана. Бүхы колхоз, совхозуудай 82 процентнь энергосистемын лининүүдтэй холбогдонхой. Хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ асуудал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалтай сэхэ холбоотой. Ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлхэ арга замай нэгэн юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие комплексноор оньһожоруулга, электрификацилга, шэнэ технологи хэрэглэлгэ мүн болоно.

Харин мүнөө хүдөө ажахын предприятинүүд электроэнергеэр хүсэд һайнаар хангагданагүй, мал ажалай олохон хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй байһаар. Хүдөө ажахын хэрэглэмжэ хангахаар табигдадаг элшын хүсэнэй гурбанай нэгэ хубинь үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ. Хүдөөгэй подстанцинуудай хүсэ шадалай 35—40 процентнь хэрэглэгдэжэ байдаг. Республикымнай колхоз бүхэндэ дундаа зэргээр 40, совхоздо—80 электродвигатель хүрэдэг. Харин ондоо түрүү ажахынууд тус бүридөө 150—200 электродвигательтэй байха юм. Газар уһалха, шанаржуулха хэрэгтэ энерги хэрэглэгдэнэгүй шахуу.

Иимэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, республикын Хүдөө ажахын министерство, «Сельхозтехникэ» нэгэдэл хүдөө ажахын үйлэдбэри оньһожоруулха хэрэгтэ элшын хүсэ комплексноор хэрэглэхэ, тиигэжэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалда хэрэгтэй анхарал хандуулнагүй.

Техническэ дэбжэлтэ түйлаһанай үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо, табан жэлэй туршада промышленностиие электроэнергеэр хангалгые 1,5 дахин, хүдөө ажахые—3 дахин дээшэлүүлхөөр арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй Директивэнүүд дотор хараалагдана. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, техническэ дэбжэлтэ түйлаха арга боломжо хангаха электроэнергетикэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ. Колхоз, совхозуудые электрификацилха хүдэлмэри эрид һайжаруулха зорилго Директивэнүүд соо табигданхай.

1970 ондо Эхэ оронноймнай хүдөө тосхонуудта 60—65 миллиард киловатт-час энерги хэрэглэгдэдэг болохо гэжэ нүхэр А. Н. Косыгин съезд дээрэ тэмдэглэһэн байна. Энэнь 1965 онойхитой сасуулбал 3 дахин ехэ юм. Хүдөөгэй районуудта элшын хүсэ дамжуулгын лини татагдаха, колхоз, совхозууд гүрэнэй энергосистемэ, электростанцинуудһаа хангагдаха. Электрын хүсэ хэрэглэһэнэй ашаар хүдөө ажахын хүшэр ажал оньһожоруулагдаха, хүдөөгэй ажалшадай байдал һайжаруулагдаха. Электроприбор, аппарадуудые, телевизор, радиоприёмник, холодильник, хубсаһа угаадаг машина хэрэглэдэг болоһоной ашаар тэдэнэй культурна эрилтэ хангагдаха, ажабайдалынь һайжаруулагдаха.

Буряадай АССР-эй хүдөө нютагуудые электрификацилха талаар табан жэлэй туршада юун хэгдэхэб, ямар гол шэглэл баримталагдахаб?

Манай республикын энергетикэ бусад районуудһаа зарим тэды ехээр хүгжөөгдэхэ гэжэ тэмдэглэмээр. 1970 ондо 1965 онойхиһоо гурба дахинһаа үлүү электроэнерги үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Харин орон дотормнай дунда зэргээр 1,7 дахин ехэ болохо. Долоон жэлэй туршада хүдөө ажахыда 4 дахин ехэ элшэ хүсэн хэрэглэгдэдэг болохо. Табан жэл соо 2280 километр магистральна сеть баригдахаар хараалагдана. Тэрэнэй гол лининүүд иимэ:

220 киловольт хүсэтэй энерги дамжуулха лини Улаан-Үдэһөө Гусиноозерск хүрэтэр баригдаха. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн 1966 оной һүүл багта дүүргэгдэхэ. Галуута-Нуур — Хяагта гэһэн ехэ вольтно лини мүн лэ байгша ондо баригдажа дүүргэгдэхэ. Энэ линиин ашаглалгада тушаагдахада республикын урда зүгэй районууд хямда сэнтэй энергеэр хангагдаха. Электродамжуулгын Улаан-Үдэ—Петровск-Забайкальск гэһэн линиин баригдажа дүүргэгдэхэдэ эндэхи түмэр замай участок, тэрэниие зубшан һууриһаһан хүдөөгэй ажахынуудта элшын хүсэн дамжуулагдаха. Ехэ вольтно Улаан-Үдэ—Онохой, Хори — Романовка, мүн Хори — Хэжэнгэ — Михайловка — Вознесенск гэһэн линеэр Ярууны, Хориин, Загарайн аймагууд хангагдадаг болохо. Татаурово—Баргажан, Баргажан—Яригта — Хурамхаан гэһэн линиин баригдахада Баргажанай аймагай хойто зүгэй, Прибайкалиин хүдөө тосхонуудта элшэ хүсэн дамжуулагдаха. Ехэ вольтын Сэлэн-Дүүмэ—Петропавловка—Тори гэһэн линеэр Зэдын, Захааминай аймагууд хангагдаха, гадна Баянтолой ЦЭС хүдэлгэгдэхэ юм.

Дурсагдаһан эдэ, мүн ондоо линиин баригдахада хэрэглэгшэд таһалгаряагүй һайн, найдамтай элшэ хүсөөр хангагдаха. Гадна электрын хүсэ хубаарилан, иишэ тиишэнь дамжуулха хэлэн лини баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Магистральна, хубаарилан дамжуулха лининүүдые бариһанай ашаар республикын бүхы хүдөө тосхонууд (Хойто-Байгалай, Баунтын, Ахын аймагуудһаа бэшэниинь) централизованно хангалтада оруулагдаха. Эдэ гурбан районууд дизельнэ электростанци, нютагай энергосистэмэһээ хангагдажа байна.

Колхоз, совхозуудые электрификацилха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Тиихэдээ электрын хүсэ комплексноор хэрэглэхэ асуудал ехэ удха шанартай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын бар хүсэнэй ажал хүнгэдхэхэ, хүдөөгэй ажалшадай культурна-ажаһуудалай эрилтэ һайнаар хангаха зорилгоор ажахы бүхэниие дунда зэргээр 150° электродвигательтэй болгохо гэжэ хараалагдаа.

Республикын хүдөө ажахые түргэнөөр электрификацилхын тула ойрын табан жэлэй туршада жэл бүхэндэ 3,5 миллион түхэригэй капитальна һомолодго ашаглаха шухала. Тиихын тула барилгахабсаралгын организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэй болоно. Электро-дамжуулгын лини татадаг 56-дахи оньһожоруулмал колонноһоо гадна, элшэ хүсэ хубаарилан дамжуулха сеть бариха үшөө нэгэ оньһожоруулмал колонно эмхидхэхэ һаа, таарамжатай гэжэ һанагдана.

Электро-дамжуулгын лини энергетическэ ондоо барилга бусадын хажуугаар энергетигүүд ашаглагшадай хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ табигданхай. Тиимэһээ энергетическэ заһабариин үйлэдбэриин бааза, предприятинүүдые байгуулха шухала. Иимэ предприятинүүд заһабариин оньһожоруулмал станци, лабораториин диспетчерскэ пунктнүүдтэй, хэб холбооной үзел, мүн ондо мүнөө үеын техникээр хангагдаһаар байха юм.

Табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан экономическа гол зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ энергетигүүдэй дүүргэхэ үүргэ яһала ехэ, харюусалгатай. Энергетигүүдэй энэ дыңгөө үүргэ, харюусалга дүүргэбэл, арадай ажахые хүгжөөхэ, нийтын ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, электрын элшэ хүсөөр промышленность, хүдөө ажахые дүүрэн һайнаар хангаха зорилго бэелүүлэгдэхэ.

Иимэ ехэ зорилго республикымнай энергетигүүдые омогорхуулна, Эхэ оронойнгоо аша туһын түлөө шэн габьяата ажалда зоригжуулна.

М. ЭИЗЕНШНЕЙДЕР,
«Бурятэнерго управлениин холын хараатай хүгжэлтын албанай начальник.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

КЕМЕРОВСКЭ ОБЛАСТЬ. Хайлуулагшад Василий Осокин, Николай Пеньков гэгшэдые Новокузнецкэ ферросплавуудай заводто бултадаа шахуу танидаг юм. «Эрхим һайн мэргэжэлтэд, бүхы һайн һайхан хэрэг үүсхэгшэд» гэжэ суг хүдэлдэг нүхэдынь тэдэниие нэрлэдэг. Тэдэнэй хүдэлдэг мастер А. Г. Мизинэй хайлуулагшадай халаан нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, мүнөө амжалтатайгаар ажаллана. Б. Осокин (зураг дээрэ зүүн гарһаа) Н. Пеньков КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон хододоо түсэбһөө гадуур металл хайлуулан гаргана. ТАСС-ай фотохронико.

Омскын синтетическэ каучугай завод үргэдхэгдэжэл байнхай. Энэ табан жэлдэ хэдэ хэдэн барилга түхеэрэлгэнүүд эндэ бодхогдохо юм. Зураг дээрэ: Омскын синтетическэ каучугай заводой дүрбэдэхи ээлжээнэй барилга дээрэ ректификационно колоннонууд хабсаргагдажа байна. АПН-эй фото.

Һүүлэй үедэ турбореактивна двигательнүүд нефтиин олзоборилгодо хэрэглэгдэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, Львовско областиин (Украинын ССР) «Западбурнефтегаз» гэжэ үрэмдэлгын трестдэ табан хүсэтэ дизельнүүдэй орондо нэгэ турбореактивна двигатель хэрэглэгдэдэг болоо. Зураг дээрэ: үрэмдэлгын түхеэрэлгын ахалагша дизелист Степан Махнык, моторист Григорий Дуб турбореактивна двигателиие хүдэлгэхэ бэлэдхэл хэжэ байна. АПН-эй фото.

ҺУРГУУЛЯА ДҮҮРГЭЭД, КОЛХОЗДОО ҮЛЭХ ЭБДИ

—гэжэ Баян-Голой дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагшад мэдүүлбэ

Урин дулаан ерэжэ, ургы, тэрэнги һалбаржа, таряалан дээрэ трактор, машинанууд хүнхинэлдэжэ, хүдөөгэй хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэнэ. Нютаг нугадаа дунда һургуули дүүргэхэеэ байһан хүбүүд, басагадшье хүлгөөтэй. Тракторист, комбайнер, шофер, һаалишан, хонишон гэхэ мэтэ мэргэжэл шудалжа байһан һурагшад шалгалта барижа, үнэмшэлгэ абана, дүтэлжэ байгаа ехэ шалгалтадаа бэлдэнэ.

Һургуулиин коридор соо үлгэгдэһэн ехэ стенд дээрэ: «Баян-Голой баатарнууд» гэһэн алтаар бэшэмэл үгэнүүдэй доогуур колхозой суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Шалмаса Цыремпилова, эрхим һаалишан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Санжима Бальжинова болон бусадай фото-зураг харагдана. Эдэниие һургуулиин хүбүүд, басагад үдэр бүри хаража, иимэ баатарнууд болохоор һураха гэжэ эрмэлзэдэгшье байжа магад.

Хабарай хүлгөөтэй энэ үдэр Баян-Голой һургуулида айлшад олоороо суглараба. Тэрэ стенд дээрэ харагдадаг хүнүүдынгшье бии. Колхозой түрүүлэгшэ Л. Раднаев, түрүүлэгшын орлогшо Б. Монтоев, парткомой секретарь В. Будаев, һаалишан С. Бальжинова, урдань энэ дунда һургуули дүүргэөд, мүнөө хонишоноор амжалтатай һайнаар ажаллажа байһан О. Сангадиева болон бусад нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэхэеэ байһан хүбүүд, басагадтай хөөрэлдэхэеэ ерэнхэй.

Энэ һургуулиин һурагшад урданшье бүхы классаараа түрэл колхоздоо үлэжэ, 2—3 жэлдэ ажаллаад, дээдэ һургуулида ороход һайн һайхан заншалтай. Мүнөө жэлдэ 10-дахи класс дүүргэхэеэ байһан һурагшадай олонхинь энэ заншалаа үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Һонирхолтой энэ уулзалгын үедэ колхозой түрүүшүүл, хүтэлбэрилэгшэд түрэл нютагтаа үлэжэ, хоёр жэлэй туршада аба, эжынэртээ туһалаад, дээдэ һургуулида ороходнь дунда һургуули дүүргэжэ байһан хүбүүд, басагадтаа хүсөбэ.

— Хүбүүд, басагадни, маанадай хараһаар байтар томо болобот, дунда һургууляа дүүргэхэеэ байнат. Юумэнэй ушар удха ойлгохо болоот. Партиингаа XXIII съездын шиидхэбэриие амжалтатайгаар шиидхэхэдэмнай залуушуулай туһаламжа ехэ хэрэгтэй. Хоёр жэлдэ хүдэлөөд, дээдэ һургуулида орохо дотнай туһалхабди. Өөһэдөөшье энэ үе соо бэеэ һайса бэлдэхэт. Манай һаалиин фермэдэ ерэжэ хүдэлхыетнай хүлеэнэб,—гэжэ һаалишан С. Бальжинова хэлэбэ.

— Би дунда һургууляа дүүргэөд, түрэл колхоздоо хүдэлхэ гэжэ шиидэөб. Манай классай олонхид кимэ һаналтай. 2—3 жэлдэ колхоздоо хүдэлөөд, дээдэ һургуулида ороходомнай бүришье зохид байха,—гээд, 10-дахи классай һурагша Валерий Крючков мэдүүлбэ.

Тэрэнэй хажуудахи һурагша Бальжин Занаев дэмжэбэ.

— Би трактористын мэргэжэл олонхойб. Тиимэһээ механизатораар хүдэлхэ ехэ хүсэлэнтэй байнаб,—гэжэ тэрэ нэмэбэ.

— Бишье механизатораар хүдэлхэб,—гэжэ Владлен Т[illegible] баяртайгаар хэлэбэ.

— Би шофероор хүдэлхэ бэлэнби,—гээд Николай Буш[illegible] бодобо.

Иимэрхүүгээр 10-дахи классай олохон һурагшад үгэ хэлэжэ, түрэл колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдые, түрүүшүүлые найдуулба. Бүхы классаараа колхоздоо үлэхэ гэһэн эдэ хүбүүд, басагад Баргажанай аймагай дунда һургуулинуудые дүүргэгшэдтэ бэшэг хандаха гэжэ шиидээ. Шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаял, дунда һургууляа һайнаар дүүргээд, колхоз, совхоздо хүдэлхөөр үлэел гэһэн удхатай бэшэг абтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баян-Голой дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагшад колхоздоо хүдэлхөөр [illegible]лэн.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ТОСХОНОЙМНАЙ ХҮНДЭТЭЙ ХҮН

Бэшүүрэй аймагай Амгаланта тосхоной дундахана эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые наймаалдаг гансахан магазин бии юм. Энэмнай нютагай малшад, таряашадай хэрэглэмжые хангадаг һанаха байха наймаан. Эндэ залуухан эхэнэр Долгор Дашинимаева наймаалагшаар зургаадахи жэлээ хүдэлдэг. Аятайхан, аялдар, урихан зантай энэ наймаалагша — ажалшадта хүндэтэй хүн. Тосхонойхидоо хэрэгтэй юумээрнь дүүрэн хангахын түлөө ходо оролдожо, һанаа сэдьхэлээ табижа байдаг ха юм. Айлзондоо эд бараа, эдеэ хоолой зүйл таһалдуулдаггүй байдаг хаданьнаймаань гүйсэтэй, түсэб даалгабаряа үргэлжэ үлүү дабуулан дүүргэдэг. Олоной түлөө оролдосотой хаданьулам зон баһал һай һанажа, ажал хүдэлмэридэнь амжалта хүсэжэ, баяр баясхалан хүргэжэ байдаг.

Долгор Дондубоновна Дашинимаева һайн заяатай, һайхан һанаатай хүн гэжэ бишье баталнаб.

Г. ЦЫРЕНДОРЖИЕВА,
Амгалантын һургуулиин багша

МЭРГЭЖЭЛТЭ ХӨӨРЭНЭ

ҮТЭГЖҮҮЛГЫН АША ҮРЭ

Наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ургасада хэр нүлөөлдэг юм ааб гэжэ бидэнэр һүүлэй зургаан жэлэй туршада «Улаан Оронго» колхоздо туршан шэнжэлжэ үзэһэн байнабди. Туршалга хэһэн газарнай Оронго голой зүүн эрьедэ, тэгшэшэг нугада юм. Сабшалангай хүрьһэн хүнгэншэг, хара шоройн багатай, шабарлиг боро. Тэндэ элдэб зүйлэй ногоон ургадаг. Ходо уһалагдадаг хадаа хүсы, хяаг ногоон үты тооной болошонхой.

Туршалга хэжэ байха үедөө энэ участок наг шэбхээр нэгэл дахин үтэгжүүлэгдээ. Шэбхын газарта шэнгэхынь тула балууряар һайса бутаруулагдажа үгтэһэн. Эндэхи гектарта 15 тонно хүрэтэхөөр хониной шэбхэ хэрэглэгдэһэн байна.

Минеральна үтэгжүүлгэ жэл бүри уһалһанай һүүлээр шиигтэй газарта оруулагдажа байһан. Тиихэдээ гектарта адагынь 600 кубометр уһанай орохоор ундалуулаабди.

Үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэдэмнай иимэ ургаса абтаа:

Үтэгжүүлгэнүүд	Туршалга хэһэн жэлнүүдтэ абтаһан ургаса (центнерээр)			3 жэлдэ дунда зэргээр		
				Гектарай ургаса (цент.)	Нэмэһэниинь	
	1960	1961	1962		цент.	проц.
Үтэгжүүлэнгүй (шалтахаяа)	27,7	26,6	30,5	28,2	—	—
Шэбхэжүүлэгдэһэн	53,6	50,0	49,5	51.0	22,8	76
Бүхы зүйлэй минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ	68,6	69.2	71,9	69,8	41,6	147
Азотно үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ	51,9	52,0	55,2	53,0	24.8	85
Фосфорно үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ	34,6	32,0	34,2	33,8	5,6	19
Калийна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ	31,2	30,0	34,8	32,0	3,8	13,4

Энэ таблица дээрэһээ харахада наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй холисо хэрэглэхэдэ ургасань нилээд дээшэлнэ. Наг шэбхэ хэр удаан ашаг үрэ үгэдэг бэ гэжэ шалгахада:

	Туршалга хэһэн жэлнүүдтэ абтаһан ургаса (цент.)							
	1960	1961	1962	1963	1964	1965	6 жэлдэ дунда зэргээр	процентээр
Үтэгжүүлэгдээгүй	27,7	26,6	30,5	28,0	28,5	25,5	27,8	100
Шэбхэжүүлхэдэ	53,6	50,0	49,5	45,4	41,5	37,3	46,2	166,2

Шэбхэ, илангаяа хониной шэбхэ хэрэглэхэдэ нилээд саг соо ургасада нүлөөлхэ гэжэ гэршэлнэ. Мүн бүхы зүйлэй минеральна үтэгжүүлгэ нэгэн доро хэрэглэхэдэ ургаса дээшэлнэ. Гурбан жэлэй туршада иимэ холисо оруулхада гектар бүриһөө 41,6 центнер ургаса ехэ абтаа. Калийна үтэгжүүлгэ амяарлан тараахада гурбан жэлдэ гектарай 53 центнерээр ехэ болоо. Зүгөөр фосфорно, калийна үтэгжүүлгэ амяар амяарынь хэрэглэхэдэ ургаса балай дээшэлээгүй. Юуб гэхэдэ, энэ участогай хүрьһэндэ эдэ бодосууд элбэг байшоо ха юм.

Шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ элдэб зүйлэй ногоон ургана. Шэбхэ гаргахада, жэшээнь, залаата ногоонууд ургажа захална. Гурбадахи жэлдөө тэрэнь бүри элбэгжэнэ. Тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые нэгэн доро хэрэглэхэдэ жэл бүри залаата ногоонууд олошорно. Гурбан жэлэй туршада тэдэнь 17 процент дээшэлнэ. Тиин фосфорно гү, али калийна үтэгжүүлгэ амяар амяарынь тараахада тиимэ хубилалта үзэгдөөгүй. Зүгөөр шара хүсы убһэн ехэ болодог гэжэ тодорoo.

1961 онһоо туршалгынгаа дүнгүүдые колхозой нэлэнхы сабшалан дээрэ хэрэглэжэ үзөөбди. Колхоздо бии байһан үтэгжүүлгэнүүдэй зэргээр жэл бүри ехэ бага сабшалан һайжаруулха ушартай байгдаа. 1961 ондо аммиачна селитрээр 15 га, 1962 ондо—20 га, 1963 ондо—120 га үтэгжүүлэгдээ һэн. Тэрэ жэлдэ колхозой гурбадахи комплексно бригада 210 гектар сабшалангай га бүриһөө 28,5 центнер убһэ хуряаһан юм. Иимэ ехэ ургаса имагтал аммиачна селитрэ хэрэглэһэнэй аша үрэ байгаа бшуу.

Үтэгжүүлэгдэһэн газарһаа абтаһан ургасыень һуридэ хэмжэжэ үзэхэдэ, иимэ дүн харуулаа. Мухудай Сужаа гэжэ газарта 6 га дээрэһээ гектарай 48,1 центнер убһэн һурилагдоо. Гомботоной Сужаагай 10 га дээрэһээ гектарай 60 центнер убһэн абтаа гэжэ өлирөө һэн. Энэ газарта жэл болоод хоёрдохёо аммиачна селитрэ хэрэглэгдэһэн юм.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада (1964-1965 онуудта) бидэнэр аммиагтай уһа хэрэглэхэдэ ямар ашатайб гэжэ туршаабди. 1964 ондо уһалагдаад байһан сабшаланда гектарай 3.5 центнер хүрэтэхөөр тиимэ уһа сасаабди. Тиигэһэмнай бииратай үрэ харуулаагүй. Зүгөөр үнгэрһэн 1965 ондо аммиагтай уһана миин сасангүйгөөр, харин сабшалангай хүрьһэндэ хэжэ үгэхэдэ зохид байба.

Энэ туршалга хэхэдээ нэгэн доро олон үтэгжүүлгэнүүдые шалгажа үзөөбди. Тиихэдээ гектарай 15 тонно хониной шэбхэ, 60 килограмм азотно, 45 килограмм фосфорно, 30 килограмм калийна үтэгжүүлгэнүүдһөө бүридэһэн холисо, гектарай 4 центнер аммиагай уһа хэрэглээд шэбхэ, аммиагтай уһа сабшалангай хүрьһэн урда тээ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй холисо уһалалтын [illegible] тараагдаа.

Аммиагтай уһан КРН-4,2 культиватораар 10—12 сантиметр гүнзэгыдэ оруулагдаа. Тиихын тула культиваторай рамд дээрэ 2 центнерэй [illegible] хо тодхогдожо, тэрэнһээ холбоотой резинэ хоолойгоор ерэһэн уһан [illegible] дэлэн байһан түмэр хоолойдо [illegible] хоорондоо 70 сантиметр зайтай хэгдэһэн штуцер соогуурхи [illegible] резинэ хоолойгоор гоожожо, культиваторай хутагануудта хүрэн[illegible]. Культиваторай хутагаар сабшалангай хүрьһэ муудуулхагүйн тула [illegible] бишиихан түмэр тааруулжа [illegible].

Культиваторай хоер хутагын хоорондохи зайгай дундуур ногоон [illegible]тар, шангэн гэжэ тодороо. Энэ [illegible]рэһээ харахада, аммиагтай [illegible] гоожодог зайе 70 сантиметр [illegible] харин 35 сантиметр байбал [illegible]жэ хэлэхээр.

Үнгэрһэн жэлдэ хэгдэһэн [illegible] шалгын дүн иимэ байгаа:

	Гектар бүриһөө абтаһан убһэн (центн.)
Үтэгжүүлэгдээгүйһөө (туршахын төлөдэ)	17,2
Шэбхэжүүлэгдэһэнһээ	29,6
Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй холисо	31,4
Аммиагтай уһа хэрэглэхэдэ	39,3

Эндэһээ харахада аммиагтай уһан ямаршье ондоо үтэгжүүлгэнүүдһээ үлүү һайн байшоо. Ургаһан ногоонойньшье шанар шалгахада, залаата ургамалнууд олошоржо, убһэнэй шэмэ дээшэлһэн.

Манай туршалга богонихон болзорто хэгдэһэншье һаа, аммиагтай уһаар сабшалан һайжаруулхада айхабтар аша үрэтэй байһаниинь да[illegible].

Байгша ондо колхозой правлени зүбшэжэ, аммиагтай уһан бүхы сабшаланда хэрэглэгдэхэ бай[illegible].

В. ТАРМА[illegible],
агроном, советско-пар[illegible] һургуулиин ба[illegible]

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ДЕПУТАДУУДАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ УЛАМ БАДАРУУЛХА

Депутадуудые нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһаг олониитын эмхинүүдэй нэгэниинь—саг үргэлжын комиссинууд болоно. Ажахын, соёлой хүдэлмэриин шэлээ олон асуудалые, нютагай эрхэ байдал болон илгаае харалсан, эсэслэн шиидхэхын тулада гүйсэдкомууд саг үргэлжын комиссинуудта шэлдүүлэн үгэдэг байна. Тиимэһээ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ зургаануудай бэелүүлдэг зарим үүргэнүүдые саг үргэлжын комиссинуудта үгэхэ хуулита ёһо журам бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

1965 оной март һарада болоһон һунгалтын һүүлээр нютагай Соведүүдэй түрүүшын эмхидхэлэй сессинүүд дээрэ саг үргэлжын 1175 комисси байгуулагдаһан. Энээнэй урдаһаа зарлалайхиһаа 255 комиссяар олон болоо. 1966 оной январиин 1-дэй байдалаар саг үргэлжын комиссинуудта 6431 депутат хүдэлнэ. Мүн эдэ комиссинууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ 7856 эдэбхитэдые хабаадуулна. Нёдондо жэлэй туршада саг үргэлжын комиссинууд нютагай Соведүүдэй сесси болон гүйсэдкомуудай заседани дээрэ ажахын, соёл культурын асуудалнуудаар 1485 элидхэл, хамаалтэ элидхэлнүүдые хэһэн байха юм.

Олохон аймагуудай, хотын, районуудай, сомоной, поселково Соведүүд саг үргэлжын комиссинуудай ажалые һайжаруулха, тэдэнэй эрхэ үүргые үргэдхэхэ тушаа шиидхэбэринүүдые абаһан байна.

Экономикэ болон соёл культурые хүгжөөхэ, һургуулинууд болон клуб, больницануудай болон худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажалшадай ажаһуудалай хангамжые һайжаруулха гэхэ мэтын олон шухала асуудалнуудые нютагай Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдкомуудай зүгһөө шиидхэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын комиссинууд ехэ туһа нүлөө үзүүлнэ. Тэдэнэр олон асуудалые шууд предприяти, колхоз дээрэнь ошожо хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, олониитын эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар комиссинуудай нүүдэл заседани дээрэ хаража шиидхэбэрилдэг болонхой.

Һүүлэй үедэ, илангаяа 1965 ондо, аймагай, сомоной Соведүүдэй хүдөө ажахые эрхилдэг саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри эли бодо эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Баргажанай аймагай Үрө-Читканай сомоной Соведэй депутат П. А. Молчановай ударидадаг хүдөө ажахын комиоси Баргажанай совхозой нэгэдэхи фермэ дээрэ малай тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие шалгаһан юм. Шалгалтадаа хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулаа. Тиигээд шалгалтынгаа дүнгые Соведэй сесси дээрэ табижа хэлсээд, гаргаһан тогтоолой бэелэлтые саашадань хинажа, фермын ажал хүдэлмэриие һайжаруулха, луговодуудай звенонуудые байгуулха, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ талаар эмхидхэлэй ехэ ажал хэһэн байна.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Ехэ-Куналейн сельскэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд яһала эдэбхитэйгээр ажаллана.

Бэшүүрэй аймагай Бага-Куналейн Ара-Хэрээтын, Бэшүүрэй, Гушадай сомоной, сельскэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри нилээд һонирхолтой. Тэдэ нютагайнгаа колхоз, совхозуудай ажахын хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлхэһөө гадна, соёлой, гэгээрэлэй зургаануудта ехэ туһа хүргэдэг байха юм.

Олохон нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд саг үргэлжын комиссинуудай эрхэ үүргые үргэдхэн, элдэб олон асуудалнуудые эсэлэн шиидхэбэрилжэ байхыень тэдэндэ даалгахатаяа хамта, тус комиссинуудай ажал ябуулгыень һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаһан байна. Энэ хадаа комиссинуудай хүдэлмэриие эдэбхитүүлнэ, харюусалгыень дээшэлүүлнэ.

Саг үргэлжын комиссинууд хаа хаанагүй һайн ажаллана гэхын аргагүй. Тэдэнэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон бии. Олонхи ушарта тус комиссинууд Соведэйнгээ гаргаһан тогтоол шиидхэбэринүүдэй бэелэлтые хинадаггүй, өөһэдөө үүсхэл һанаашалга гаргажа, ямар нэгэн асуудал Соведэй, гүйсэдкомой хуралда табидаггүй, өөһэдынгөө хүдэлмэридэ үргэн олониитые хабаадуулдаггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Захааминай аймагай болон сомоной, сельскэ Соведүүд эдэбхитэдые огто хабаадуулнагүй. Мүн Баргажанай, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Ахын аймагуудай нютагай Соведүүдэй комиссинууд баһал хангалтагүй хүдэлнэ.

КПСС-эй XXIII съезд дээрэ баталагдаһан шэнэ табан жэлэй зорилгонуудые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын тулада ороноймнай бүхы ажалшад шармайн ажаллана. Бүгэдэ арадай энэ эдэбхитэй хүдэлөөндэ нютагай Соведүүд, тэдэнэй депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд үргэнөөр оролсожо, ажахын, соёл культурын асуудалнуудые шиидхэбэрилхэ зохёон байгуулагшад, эмхидхэгшэд байха ушартай.

Б. ЛОБСАНОВ,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй таһагай ахалагша инструктор.

Василий Матвеевич Кочкин ЛВРЗ-гэй лабораториин түхеэрэлгэнүүдые заһабарилгын слесареэр аяар гушаад жэлдэ хүдэлжэ байна. Энэ хүмнай уран гартай, олон янзын станогууд дээрэ хүдэлжэ шадаха. Коммунис ажалай ударник.

В. МУЛЛЕГАЙ фото.

ЭЛБЭГ ДЭЛБЭГ БАЙҺАЙ!

Һаяхан Буряадай кооператорнуудай XII съездын болоһон үдэрнүүдтэ,ород драмын театрай үргэн ехэ фойе дотор республикын хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эдеэ хоолой предприятинуудай бүтээн гаргадаг зарим зүйлнүүдые харуулһан һонин выставкэ эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэндэ олон янзын, амта шэмэ ехэтэй эдеэ хоолой зүйлнүүд угаа зохидоор табигдажа, гоё һайханаар, уран шадабаритайгаар бүтээгдэһэн тула олоной анхаралые татан, нюдэнэй хужар, сэдьхэлэй баяр түрүүлбэ. Эндэ Тарбагатайн сельпогой столовын гаргадаг торт, Мухар-Шэбэрэй аймагай потребсоюзай предприятинуудай бүтээн гаргажа худалдаа наймаанда оруулдаг элдэб бариһан талхан, пряник, шанаһан, шараһан бүтэн поршоонхо, галуу нугаһан, Баунтын аймагай кооператорнуудай хэһэн элдэб түрэлэй унда харяаха уһан, олон янзын колбаса, пряник, республикын ан үсхэбэрилгын кооперацинуудай ажахынуудай үйлэдбэрилэн гаргадаг нютаг нютагай ой тайгын хэшэг—нэрһэн, улаагана, үхэр нюдэн, долоогоно, шасаргана, үлир, аһирһан гэхэ зэргын элдэб жэмэсээр хэһэн варенинүүд, элдэб түрэлэй һархяаг, мөөгөөр дараһан консервэнүүдые харахада тон һонирхолтой байхаһаа гадна, түрэл хизаарайнгаа байгаалиин баялигые арад зоной аша туһада зорюулан, амтатай, шэмэтэй эдеэнэй дээжэ гаргажа байха талаар республикын кооператорнуудай оролдолго харуулагдаа.

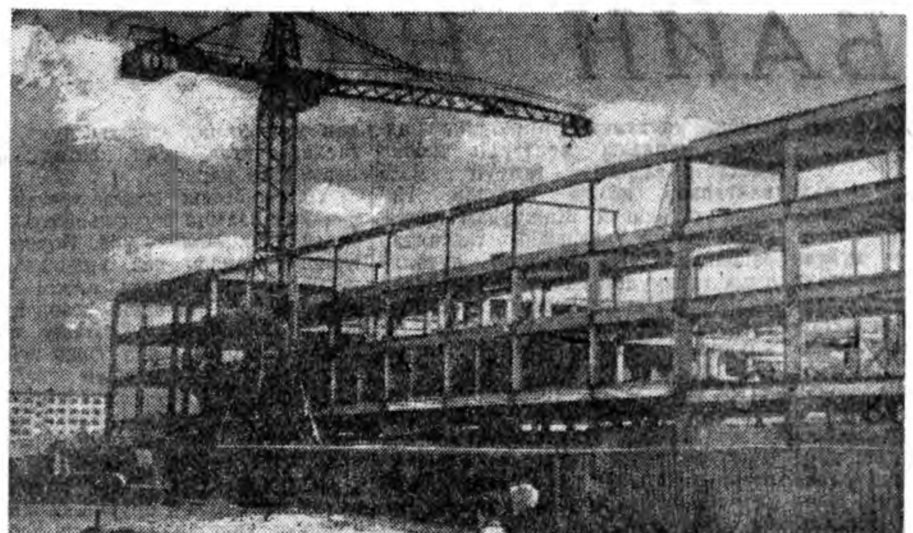
Гэбэшье, эндэ табигдаһан эдеэ хоолой продуктнуудые хүдөө нютагуудай сельпо бүхэндэ үйлэдбэрилнэгүй. Аймагай түбэй столовонууд болон пекарни, эдеэ хоолой комбинадта бүтээн гаргагдахадаа, тон бага хэмжээгээр бүтээдэг тула арад зоной эрилтэ хүсэдөөр хангагданагүй гэжэ съездын делегадууд һайса шүүмжэлһэн байна.

Съездын делегадуудай шүүмжэлэл болон ажаглалтые хүдөөгэй кооператорнууд анхаралтайгаар хүлеэн абажа, саашадаа эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүдые элбэг ехээр үйлэдбэрилнэ гэжэ мэдээсэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мухар-Шэбэрэй райпотребсоюзай түбэй столовын мэргэжэлтэ тогоошон С. И. **Каплан** гэгшэ өөрынгөө хэһэн эдеэнэй дээжые харуулжа байна.

Ф. Сорокиной фото.

Түрэл ниислэл хото Улаан-Үдымнай 300 жэлэй ой дүтэлжэ байна. Городнай жэлһээ жэл бүхэндэ томо, гоё болоно. Үдын урда бэедэ гараа һаатнай, үндэр ута шэнэ гэрнүүд олоор жэрылдэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зүүн-Сибириин культурын дээдэ һургуулиин шэнэ ордоной барилга. Энэ ордон соо олон аудитори, класс, кабинет, залнууд байха юм.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

РАССКАЗ

ТААБАЙН НЮУСА

— Ээ-ээ! Сагаантан ерэбэ!!!

Бултанһаа урид минии нүхэр Мархааһ хашхарба.

Нютагайхиднай барандаа дуулагдаһан шангаар хашхархамнай улам гаарана. Газаа худар ябаашад мэтэр гэр гэртээ орожо шагаабари, үүдэнүүдээ яб таб хаагаадхиба.

Аһан хабаараа гэртээ гүйжэ ерэхэдэм, таабайм юуншьеб һараб шалан байжа хараашална. Гайхалтай. Юундэ гэртээ ороногүйб? Али сагаантанһаа айнагүй гү? Нюдэндөө этигэжэ ядаһандаа гү, бү мэдэе, тэрэнээ нюла-нюла аршасагаан байжа харгы уруу шэртэнэ. Эмхи гуримгүйгөөр түбжэгэнэхэ абяанай саашалжа, наашалжашье ябаһые бури илгаруулашагүй. Харгын гологоор шорой тооһон обооржо, тэрээн сооһоо тоогүй олон эмээл моритойшуул сэхэ наашаа харайлгаба.

Таабайн гэртээ оромсоорнь хараа зүһэтэй миисгэй, Барас гэжэ тэрэнээ нэрлэдэгбди, шабар пеэшэн дээрэһээ харайн буугаад, ехэ амтатайханаар һуняажархиба. Таабайм дуу шуушье гарабагүй. Һанаа үнөөндэ ээлэгдэһэн хэбэртэй.

— Баһа үнөөхи галзуушуул ерээ. Тархи даа, ши юу мэдэхэ һэмши, үшөө бишыханш. Баһа тэрэ Пётрүүхын хүбүүн хүдхэшүүлээ дахуулжа ерээ ха,—гэжэ хамар дорохоноо гэмэрбэ.

Би эжыгээ оройдоо мэдэгшэгүйб. Хоёртой байхадам гээгдээ һэн гэжэ таабайм хэлэгшэ. Абыемни нёдондо намар сагаантанда алуулаа гэһэн хүүр гараа һэн. Тэрэнһээ хойшо гэртээ ерэхээ огто болёо бэлэй. Алуулаа һэн гү, үгы һэн гү? Яажа мэдэхэбши. Би балай этигэгшэгүйб. Аба тухайгаа таабайһаа һурахадам: «Мухамни, һанаанда ехээр бү абта. Абашни ерэхэ, заал һаа ерэхэ» гэжэ һанааем тэгшэрүүлэгшэ бэлэй.

Тутаархи эмээл моритойшуулай зариманиинь сомон зүблэлэй гэрые тойрон абаадхиба. Нүгөөдүүлынь энээгээр тэрээгээр түрсэлдэнэ. Булай бузараар бадаралдаха, зандаралдахань хэлэшэгүй. Тиигэжэ байһаар турбан солдат гэр сооһоо нэгэ буурал сагаан һахалтай үбгэжөөлые түлхин татан гаргаад, гэрһээ нилээд саана абаадаба. Обогор добуунай тэг дунда байлгаад, урдаһаань буунуудаа залана, бадарна.

— Бэшэ коммунистнуудш хаанаб? Хэлэ гэнэм, нохой? Хэлээл һаа амиды үлэхэш!—гэжэ нэгэниинь бахалуурайнгаа һөөлдэтэр бабанаба.

Буурал һахалта аншье гэжэ дуугарбагүй. Тиигэжэ байтарнь үшөө нэгэ хүн гүйн ерээд, тоһолиг һумарлан нюураа уршагануулһанай һүүлээр:

— Абяагүйхэн зогсоһоор гү, нохой! Буудаад унагаагты! Энээнһээ болохые алагша һэмнайбди!—гэжэ шүлһэ нёлбоһондоо хахан сасан байжа бабанаба.

Таабайнгаа энгэртэ бухалдахатайм хамта буугай дуун нэершоо һэн. Булай бузар хараал, шэрээл нэгэ бага замхаржа, сомон зүблэлэй гэрэй хажууда хөөрсэгэнэлдэжэ байһан хүнүүд гэр уруу оробод. Буурал сагаан һахалтые буудажа унагааһан хүйхэрнүүдшье һүрхэй юумэнүүд һөөргөө һасхарба.

Гартаа дайралдаһан модо шулуугаар шье һаа хамаагүй, тэдэнэй нэгые дэмыртэрнь сохижорхёод, тэрэ буурал тархитые сүлөөлэлсэһэйб гэжэ түмүүлхэдэм, таабаймни намайе табяагүй һэн. Намайгаа хам тэбэреэд һуужа байтараа тэнтэ сошордон бодоод, үүдэн тээшэ бушуухан найгарба. Үүдэнэй баруун ханаар байһан хуушанай модон сүндүүгэй оёорһоо нэгэ тэбхэрхэн юумэ гаргаад, тэрэнээ һугабшалаад газаалха зуураа:

— Би удангүй ерэхэб, һуужал бай,—гэбэ.

Сүндүүгэй оёорһоо юу абаа һэм? Би һайса обёоржошье үрдеэгүй бэлэйб. Хойноһоонь дахалдан гарахаа нэгэ гайхабаб. Хэлэһэн хүүрһээнь гарадаггүй һэн ха даа баһа яахабибди даа. Улаан бүдөөр нягтаханаар орёолтотой юумэн һэн гэжэ халта хараа һэм.

Нара орохын урдуур хэрэлсы дээрэмнай тоб-тоб гэхэ абяан гэнтэ дуулдаба. Үүдэмнай түрд нээрэжэ, гэр соо зургаан солдат оробо. Бултадаа ширэ ширдэгэрнүүд, муяа мунды аашатай. Маанадые хүнүүдшье гэжэ тооногүй. Хулгай харасануудаа энэ тэрээгүүр гүйлгэнэ, өөһэд хоорондоо зангалдан хөөрэлдэнэ, гэдэһээ тэбэрин энеэлдэнэ. Тэдэнэй нэгэн, улаан зээрдэ шарайтайнь, шабар пеэшэнэй саагуур харахатайгаа:

—Тэндэ юун бииб? Улаантаниие хаанаа хоргодуулаабта?—гэжэ ганирба.

Таабайм дуугарбагүй.. Манайда улаантаншье, сагаантаншье байдаггүй гэһэншүүгээр ээм мүрөө хабшасагааба. Улаан зээрдэ хүниинь улам галзууржа, таабаем ондорторнь түлхихэеэ түхеэрбэ. Би тэсэбэгүйб. Урдаһаань бархирһаар ганирбаб. Яаһан намайе хайрлаха һэм. Хайрлажа уярхаар сэдьхэлтэй бэшэл даа. Сабхитай хүлөөрөө үдьхэлжэ унагааба. Бүглэрһэн байгааб. Амяа абажа ядан поол дээгүүр мушхарбаб. Удангүй таабаймни сүндүүгэй эрмэгые хабиргадан унаба. Тэрэнһээ хойшо гэртээ хонохо эрхэгүй болобобди. «Таабай, эндэһээ арилая» гээд гуйһамнишье дэмы һэн.

— Түрэл гэрһээ холо хаанашье ошохогүйб. Бүхы наһаа эндээ үнгэргэһэн ха даа, эндээл араг яһаа орхихоб. Ши, мухамни, Мархаасайндаа ошо. Тэрэнэйшни гэртэхин улаантантайшье, сагаантантайшье холбоогүй юм. Хэрбээ минийнгээ... Сарайн баруун хойто булан тушаа газар соо нэгэ юумэ зоогоо һэм. Тэрэниие гамнаад ябаарай. Тэрэниием хүбүүндэм дамжуулаарай гэжэ абашни үшөө захяа һэн,—гэжэ таабаймни газаалжа ябаһаар хэлэбэ.

Би Мархаасайнда ошобогүйб. Таабайгаа тансаарайнь орхижо болохо аал? Орон гараншье халуун шарайгаа харалсаад, ябадаг хоёрто хахасахаһаа муухай юумэ үгы ха юм. Хоюулаал һэн ха даа биндэ хэнһээшье айхагүйбди.

Сагаантанай арилтар сарай соогоо байхаар хэлсэбэбди. Үдэшынгөө унтариие түхеэржэ байтарнай үнөөхи улаан зээрдэнь атагад гэтэрнай иигэжэ ооглбо:

— Үбгэжөөл, утэр ерэл даа наашаа! Түргэлэ! Түргэлэ!

Нюргаа үргэлһэн, гэдэһээ урагшань сэндылгэһэн солдат гэрэймнай үтэсэ соогуур ябасагаана. Манай урдаһаа харанашьегүй. Тиигэжэ ябаһаар урдаһаамнай хазагад гэхэтэйгээ:

— Архи, мяха гаргагты!—гэжэ бадарба.

— Хэр угаһаа нааша үгытэй ябаһан намһаа ямар архи, мяха һанаабта,—гэбэ таабайм.

— Хайшан гэжэ байһаартнай би һонирхоногүйб! Минии хэрэг бэшэ! —гээд, тэр соохи солдадуудай нэгэндэ иигэжэ хандаба—Хүбаа, энэ үлэгшэнтэй архида ошоод ерэлсэ. Адуунай мяха асаралсаарайгты. Һэргэгээр ябаарай. Ойлгоо бэзэш!

Нооһо һахалдаа дарагдашаһан набтаршаг нюргатай солдат һөөл хүхюутэй юумэ хажуудань гүйн ерээд, шоро гадаһан шэнги урдань горойн һагад зогсошобо. Гэрэй үүдэндэ таба-зургаан хүн һүүдэгэнэлдэнэ. Зурбайлдашаһан харасаарнь бараглахада үргэһэ нойртоо диилдэшэһэн хэбэртэй. Архида дуратайшуулынь мүнгөөрһэн хоолойгоо хас-хас няһална, эрхынүүдээ өөдэнь едойлгоодшье турша̃на. Түрсэлдэжэ байгшадые хоёр тэээшээ бөөглэртэрнь түлхижэ гараһан хүдэр томо бэетэй, моринной толгойдо адлирхуу гонзогор хүн гүйн ерээд, мүн лэ шоро гадаһан мэтэ урдань годогонон зогсохотойгоо:

— Би ошолсоод, ерэһүүб. Хэрбээ хони, ямаа амидыгаарнь асарха болоо һаань, энэ шэнээ нирагуудшни ядалдаха бшуу!—гээд бүдүүн хоолойгоор бабанаба.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

АФРИКЫН ШЭНЭ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ХҮГЖЭЛТЭДЭХИ БЭРХЭШЭЭЛНҮҮД

Бүхэлэй үеын уласхоорондын байдалһаа харахада, Африкын шэнэ гүрэнүүдэй хүгжэлтын зам дээрэ олон бэрхэшээл, һаад түбэг ушарна. Эдэ бэрхэшээлнүүд үни холоһоо һабагша болжо ерэһэн түүхэтэй юм. Африкын оронууд колониализмын гэнжэдэ хүлигдэн, удаан саг соо дарлуулжа экономическа талаараа тээгдэһэн. Промышленностнь оройдоошье хүгжөөгүй, хүдэлмэришэн ангиинь тоо үсөөн байһан гүрэнүүд хоорондын экономическа холбоо барисаан гэжэ байгаагүй. Эзэрхэг түримхэйшүүл Африкын шэнэ гүрэнүүдэй экономическа гээгдэнги байдалые һамбаашалан, тэдэндэ нүлөөгөө үзүүлхэ, дотоодын байдалда хамаархаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Мүнөө бэеэ даанхай байдалтай болоһон Африкын гүрэнүүдэй олонхи урданиинь колонинууд байһан газар дайда дээрээ, түрэл хилээ баримталан тогтоһон байна бшуу. Тэдэ гүрэнүүдэй хилэнүүд үндэһэн зоной анхаранһань һуурижаһан газарые араада абангүй табигдашаһан байгаа. Тиимэ эзэрхэг түримхэйшүүл Африка түбиин гүрэнүүдые хэдэн ондоо гүрэн болгон хубаадаг, урдань нэгэ үндэһэ яһатан байһан арадуудые таһалдаг, анхан сагһаа хойшо эбгүй—хоорондоо харша үгсаатаниие нэгэ гүрэн болгон нэгэдүүлдэг һэн. Колонизаторнуудай иимэ политика ябуулһанай эсэстэ Африкын олохон гүрэнүүд мүнөө ондо ондоо хэлэтэй, экономико болон соёлой талаараа ондо ондоо хүгжэлтэ үндэһэ яһаараа тодорхойлогдон бүрилдөөгүй элдэб янзын үгсаатанай эреэн соохор хүдхараан болошоһон байха юм. Африкын гүрэнүүдэй дотоодын районуудта хүн зоной дунда түбэй засаг түрэһөө үгсаатанай аха захын гү, али шажан мүргэлэй дээдэ санаартанай нэрэ һураггүй өхэ удха шанартай байдаг ушар али олон дайралдадаг. Энээнэй үндэһөөр мүнөөдэрэй Африкада эзэрхэг түримхэйшүүлэй түхиралгаар ондо ондоо үгсаатанай, эсэгэнэрэй хоорондо зүрилдөөнүүд ходо һүжэрлэг байна бшуу. Эгээл тиимэһээ нэгэдэмэл томо гүрэнүүдые байгуулха гээшэ амжалтатай хүгжэлтын гол эрхэ нүхэсэл мүн болоо гэжэ Африкын түрүү хүнүүд тоолодог юм.

Англиин эзэрхэг түримхэйшүүл бэеэ даанхай байдалтай болохынь урда тээ колонинуудтаа конституциень зохёожо үгэһэн байха. Тэдэнэр олон янзын үндэһэтэниие хамтаруулһан гүрэнэй байгуулалта хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ баадхаһан юм. Тэдэ үндэһэ яһатан экономическашье, социальнашье талаараа яаш зохилдон таарахагүй байна. Мүнөө Африкада байһаншуу гүрэнэй байгуулалта правительствын ажал ябуулгадань заримдаа ехэхэн түбэг татана. Тиин бэеэ даанхай гүрэнүүдэй бии болохо үедэ үгсаатанай хоорондоо хоро үһөө нэхэлсэхэ, хархис феодал ангиинхидай засаг гартаа абаха аягай арга боломжо бии болоно бшуу.

Иимэрхүү конституцинуудые Ганада, Кенидэ, Нигеридэ, Угандада Англи баадхаһан байгаа. Англиин хэблэл Угандын конституциие «хуули засагта таарашагүй зүрюу, ойндо орошогүй зүйл» гэжэ нэрлэдэг. Энэ республикада өөрын хуули засагтай 11 округһоо гадна, Буганда, Анколе, Буньоро, Торо, Бусога гэжэ хаашуултай 5 гүрэн ородог. Эдэ табан гүрэндэ өөрын засаг түрэ, олон тоото министрнүүд бии юм. Конституциин ёһоор Угандын республикые толгойлжо байха президентын тушаалда урданһаа хойшо дээдэ изагууртай хаан ородог зэргэтэй юм. Мүнөө орон соохи эгээн ехэ хаан гүрэн гэлсүүлдэг Бугэдын хаан II-дохи Мутес Угандын президентын тушаал даана. Уганда бэеэ даанхай гүрэн болобо гэжэ соносхогдоһон үдэрһөө хойшо II-дохи Мутес, «Кабака екка» («Гансал хаан») гэдэг тэрэнэй парти хархис баян этэгээдүүдые дэмжэжэ байдаг. Энээн дээрэһээ харахада, М. Оботе гэгшын хүтэлбэрилдэг Угандын түбэй правительство, мүн тус правительствые дэмжэдэг, бүхы зоной байдал һайжаруулхын түлөө тэмсэдэг Арадай конгресс гэжэ партиин хүдэлмэридөө хэды ехэ бэрхэшээлтэй ушардагынь эли болоно. Арад зоной талые бариһан правительствын али баа хэмжээ ябуулгануудта, илангаяа газар эдлэлгын асуудалнуудта хаашуул, ехэ газар эзэлдэг баян феодалнууд эсэргүүсэдэг юм.

Угандын колонизаторнуудай һужэрөөһэн үшөө нэгэ зүрилдөөн территориин асуудал болоно. Урдань колонизаторнуудтай үгэеэ ойлголсодог байһан Бугандын хаан англичануудтай эбсэдэггүй Буньорын зонхилогшоһоо буляан абтаһан Буйого, Бугангаззи гэжэ хоёр гүрэниие «бэлэг» болгон абаһан байгаа ха. Мүнөө энэ хоёр «бэлэглэгдэһэн гүрэниие» бүха ехээр буляалдажа, үгсаатан хоорондын шуһата тулалдааншье болоһон һураггтай. «Бэлэг» болгогдоһон хоёр гүрэнэй һуурин зоной дунда асуулта хэглэһэн байгаа. Тэдэнь Буньоро гүрэнтээ ниилэхэ тухай мэдүүлээ һэн ха. Теэд хаан президент энээниень зүбшөөгөөгүй. Энээнһээ уламжалан, Арадай конгресс «Кабака екка» хоёрой хоорондын правительственна нэгэдэл һандаржа орон дотохи байдалые айхабтар ехээр муудхаагаа. Байгша оной февраль һарада Милтон Оботе «Кабака екка» гэдэг II-дохи Мутесэй партида алба хэдэг болоһон өөрынгөө кабинедэй хэдэн министрнүүдые барижа хаагаад, бүхы засаг гартаа абаһан юм. Премьер-министрэй хэлэһэнэй ёһоор, «эдэ хэмжээнүүд Угандын нэгэ жэгдэ хүгжэлтэ, нэгэдэл хангаха, хуули ёһо, эмхи гурим байгуулха зэргэтэй». Мүн М. Оботе хариин сэрэгэй туһаламжа хэрэглэн, түбэй правительствые унагааха һэдэлгэ хэһэнэйнь түлөө II-дохи Мутесые гэмнээ һэн.

Англи болон Франци өөһэдынгөө колонинуудта бэеэ даанги байдал олгохын урда тээ өөрынгөө үгсаатанай тала хараха үндэһэтэн бүхэнэй парти байгуулгые һайшааһан юм. Тиин Угандада—«Кабака екка», Нигеридэ—Арадай конгресс, Кенидэ—КАДУ гэдэг үгсаатанайнгаа дээдэ баян бүлэгүүдэй тала харадаг, эзэрхэг түримхэйшүүлтэй үгэеэ нэгэдэдэг партинууд байгуулагдаа бшуу. Нкрумада эсэргүү Ганын бүлэглэлые толгойлогшо Кофи Бусиа эгээл тиимэ партинуудта; ашантиин Национальна сүлөөрэлтын хүдэлөөндэ, Эвиин Конгресстэ, Хойто Ганын арадуудай партида түшэглэһэн юм. Аккрада сэрэгэй урбалтын болоһоной һүүлээр эзэрхэг түримхэйшүүлэй хэблэл Кофи Бусиа гэгшэдэ Ганын президентын гү, али премьер-министрэй тушаал даалгаа һаань дуратай.

Эдэ бүгэдэнь нэгэдэмэл патриотическа фронтые бута татаха, баян изагууртанай нүлөө шангадхаха, арад зоной һанал бодолые национальна байгуулалтын зорилгоһоо хадуурхуулха арга боломжо эзэрхэг түримхэйшүүлдэ олгоно.

Шэнэ ёһоной колониализмын хүтэлбэрилхы үүргэ Кенидэхи мүнөө үеын үйлэ хэрэгүүдһээ элеэр харагдана. Кениин арад зон хубаарилха гэдэг Англиин һанаашалгада эсэргүү, бэеэ даанхай политика ябуулхаар нэгэдэмэл ехэ хүсэ байгуулхын түлөө нэтэрүүгээр тэмсэжэ байна. Тус оронто нүлөөтэй зарим ажал ябуулагшад Англиин түхиралтаар Кениие энэ замһаань хадуурхуулха ябуулга хэнэ. Кениие бэеэ дааһан политикатай байха һэн гэжэ, өөрын промышленность байгуулха һэмди гэжэ эрид шууд эрилтэ табидаг партиин хэдэ хэдэн түрүү ажал ябуулагшадта эсэргүү хүдэлөөн Англиин нүүдэлшэдтэй холбоотой Кениин хэблэлэй хуудаһан дээрэ гарадаг болоо һэн. Тусхайлбал, Африкын национальна холбоон гэдэг Кениин, хүтэлбэрилхы партиин вице-түрүүлэгшэ Огинга Одинга иимэ дайралтада ороһон байна. Һаяхан Найроби хотодо болоожо үнгэрһэн тус партиин конференци дээрэ Огинга Одингын хүтэлбэрилхы партийна тушаал хүсэгүй болгогдоһон байха юм. Харин энэ партиин хүтэлбэрилхы органуудтань 2—3 жэлэй урда тээ тус партида эсэргүү ажал ябуулдаг хүнүүд оруулагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо Англиин ашагые Кенидэ хододо хамгаалдаг Рональд Нгала, Кениие автономно гүрэнэй эмхигүй федерации болгохо гэжэ оролдодог Арап Мой гэгшэд ороһон байна.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй зүгһөө Африкын олонхи гүрэнүүдтэ баадхагдаһан парламентын айхабтар ехэ системэ чиновнигуудай баяжаха газар болгогдонхой. Угаа олон хүнтэй хойрог ёһо заншалта партийна, гүрэнэй аппарадые барижа байхын тула гаргашалагдадаг мүнгэ зөөри гээшэ ороной экономико болон гэгээрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан мүнгэнэй ехэхэн хубиие ээлнэ. Дагомейн захиргаанай аппарадые барихын тула гаргашалагдадаг мүнгэ зөөри энэ ороной оруулдаг олзо доходой 60 процентнь болодог. Дагомейн урдын президент Юбер Магай барюулһан ордоной үнэ сэн 3 миллион доллар болоо һэн. Тиихэдэ энэ орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг электроэнергиин дүрбэнэй нэгэ хубиие хэрэглэһэн байгаа. Хахал миллионшье болохогүй хүн зонтой Габондо парламентын 65 депутат бии юм. Эндэхи 6 мянган хүндэ нэгэ депутат хүртэнэ. Харин Францийн 100 мянган хүндэ нэгэ депутат хүртэдэг. Габоной депутат һара бүри Британиин депутадай абадаг салинһаа 1,5 дахин ехые абажа байдаг.

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй хүмүүжүүлһэн эдэ чиновнигууд Баруунай капиталис монополинуудтай үгэсэжэ, баян дээрээ баяжажа байдаг.

Дээдэ изагууртанай буржуазна үзэл сурталтай тэмсэхэ гээшэ Африкын түрүү хүнүүдэй гол зорилгонуудайнь нэгэн болонхой. Шэнэ байдал байгуулхые оролдодог, капиталис бэшэ гуримаар хүгжэхэ замда ороһон оронуудта гүрэнэй аппарадые хубилгаха хүдэлмэри ябуулагдана. Гвинейдэ зонхилхы түлөөлэгшэдэй баяжаха, түрэлэй һэшхэлээр албан тушаалда абалгые буруушааһан тэмсэл соносхогдонхой. Эдилгэ абаа гэжэ дээдэ албан тушаал хубиингаа ашаг туһада хэрэглээ гэжэ элирүүлэгдэһэн гүрэнэй, Гвинейн Демократическа партиин мэдээжэ ажал ябуулагшад байһан олон дээдэ зэргэтэн тушаалһаа халижа, партиһаа таргагдаһан, мүн зөөринь гүрэнэй ашаг туһада хуряагдаһан байна. Гвинейн хуули захиргаанай ёһоор томо наймаашад, гэр байрануудай эзэд болон бусад капиталис этэгээдүүдэй гүрэнэй ажал ябуулта хэхэнь хоригдонхой. Гвинейдэ хөгдэжэ байгаа энэ реформые тодорхойлхо зуураа, орон дотор байгуулагдаһан ёһо гуримын, Гвинейн арадай туйлалтые үгы хэхэ гэжэ эрмэлзэдэг, революцидэ харша, арадта харша ябуултада энэмнай харюу болоно гэжэ президент Секу Туре мэдүүлээ һэн.

Гвиней, Мали, Конго (Браззавиль), Занзибар гэһэн оронуудта үгсаатанайнгаа тала барихаяа болижо, бүгэдэ арадай парти болоһон национальна демократическа партинууд ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Малида, жэшээнь, Суданска холбоон гэдэг хүтэлбэрилхы парти республика дотороо экономическа, национальна байгуулалтын гол үүргэ дүүргэнэ.

Арад зоной дэмжэлгэтэй хүсэн түгэс правительство байгуулжа шадаха бүхы зүүнэй хүсые нэгэдүүлээл һаа Африка түби экономическа гээгдэлөө усадхажа, эзэрхэг түримхэйшүүлэй нэгэдэмэл добтолгодо эсэргүүсэжэ шадаха.

С. КУЛИК. (ТАСС).

ТААБАЙН НЮУСА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

— Ошолсо. Архи, мяхыень дууhан асарагты!—гэжэ улаан зээрдэнь захирба.

Тэрэ үдэшэ hалхитай хүйтэн байгаа hэн. Сарай доро унтаха аргагүйдэжэ, гэрэйнгээ сээнигэй булан соохоно халсаршаhан дагадха дэбдеэд, муухан ямаан дабхасаар хушалдаад хэбтэбэбди. Барас миисгэймнайшье хоорондуурнай хударан оронхой. Һажаха hамбаандам үнөөхи Барасни хажууhаамни hэмээхэнээр ходоржо гараад, уhэ нюhаа гоожуултараа архидаhан солдадуудай хажууда ошоод, поол дээгүүр унаhан үлээдэhэ дутаадаhые шэншэлэн байжа бэдэрбэ. Харин үнөөхи улаан зээрдэнь тамхилжа hууба. Улаан дээрээ бүри улайжа дэмыршэhэн тархяа иишэ тиишэнь ганхалзуулна.

Тиигэжэ hуутарнь Барас стол дээрэ харайн гараад, гарайнь хажуудахана байhан табагай оёортохи шулэ hорожо оробо. Улаан зээрдэ Барасые харамсаараа саб шүүрэжэ өөр тээшээ татаад, тамхилжа hууhан папиросойнгоо галаар ори гансахан нюдыень шатааха гэжэ аашалба. Барасайнгаа бузар муухайгаар шашхахадань таабайм сошон hэрибэ. Даб дээрэ юунэйшье боложо байhые ойлгожо ядангяар иишэ тиишээ хараашалба. Һохор болоhон миисгэйемнай наадалжа hууhан солдат шулhэ нёлбоhондоо хахан сасан байжа энеэбэ. Харанхытаhан Бараснай энэ тэрэ юумэ үбсүүгээрээ мүргэнэ, байра дээрээ хэдэ дахин эрьелдэшэнэ, хайра гуйлта эрингээр маарана. Таабайм тэсэбэгүй. Гуталаа холхиндогоор үмдэжэрхёод, тэр уруу гүйжэ ороходонь, үнөөхи улаан зээрдэ:

— Папиросыем миисгэйшни унтаргаагаа, ха-ха-ха!—гэжэ энеэбэ.

Энээнhээ ондоогоор үшөө хайшан гэжэ баhаха, доромжолхонь гээшэб. Таабайм бэеэ барибагүй. Бүхы байха хүсэ шадалаа суглуулаад, уhан hогтуу улаан зээрдые аhан хабаараа hүгэжэрхибэ. Таабайм нюдаргые даабагүй. Поол дээгүүр пэсхылдэжэ хэбтэhэн hогтуу нүхэдэйнгөө хоорондуур минаашан унаба. «Таабайм яhала хүсэтэй байна даа. Улаан зээрдэ солдадые мухаритарнь hүгөө бшуу» гэжэ өөртөө хүхижэ байтарни, нойрмогоор hэриhэн пэсхэгэр солдат үбгэн абыем түлхин унагаагаад, поол дээгүүр мухарюулба. Таабайгаа аршалха hанаатай, hогтуу үймөөнэй дунда орохоо дуташахадам үнөөхи архида ошолсоhон хүдэр томо хүниинь тарайтарни альгададажархиба. Бөөлжэhэ, нёлбоhон соогуур мухарижа хэбтэhэн улаан зээрдэнь хорёодо хоолойгоороо хабшуулдаhан үхэр мэтэ иигэжэ орхирбо: «Энэ үбгэжөөлые ала, заал hаа ала!»

Таабайем хүхэ нүжэ болоторнь сохихоhоо гадна, дотор хубсаhандань хүрэтэр нюсэгэлүүлээд, газаа тээшэ шэрэн гараба. Хайшань абаадахань бэ? Али hогтуу ухаандаа алааб гэжэ hанаа гү? Үгы, үгы. Альгадуулааб гэжэ мухарижа хэбтэhэнэймни юунэйхиб. Таабайгаа, ори гансахан таабайгаа, заал hаа абарха ёhотойб.

Аhаа, нэгэ арга олоодхибоб. Байза, энэмни үшөө арга бэшэ ха. Али юум? Таабайм хутага. Яажа энээнииень хараагүйб. Һогтуу нюдэндэнь хутагаhаа болохо юумэн харагдаагүй ёhотой. Арhан хүй соонhоонь тэрэниие ходолжо абаадхибаб. Тэрэ пэсхэгэр алууршанай гэдэhые таргахаб, хүзүүень таhа сабшахаб. Хэрбээ хадхажа үрдеэгүй байhаар баригдашоо hаа яахабиб. Эх даа! Иимэ харанхы hүни hогтуу хүйхэр намайе харахаа алдаг лэ. Байза, сээниг соохи подполёо онгойлгоодхёо hаа яахаб. Яhала гүнзэгы hэмнай. Шулуун оёорто тархяараа тудаа бол амиды тэндэhээ гарахагүй. Иишэ тиишээ хараашалан байгаад подполиин үүдые онгойлгожорхибоб.

Уhан hогтуу хүйхэрнүүд гол годогүй хурхиралдана. Улаан зээрдэншье hэе hүүхэгүй хэбэртэй гонзойн хэбтэhээр.

Хутагаяа баруун гартаа лаб баринхайб. Газаа пэтэн харанхы. Хараашалнаб, шагнаарханаб. Зүрхэнэйм сохисоhоо бэшэ юумэн шэхэндэм дуулданагүй хэбэртэй. Теэд таабаймни хаанаб? Миисгэйдэл адляар мараажа ябатарни үнөөхи тэсхэгэр гэдэhэтэ галуун мэтэ найгаhаар намда дүтэлбэ. Намайе харахагүй. Хажуудам ерэхэтэйнь хамта гэдэhыень гаргахаар зэhэнхэйб. Үгы. Тэрэнэй дүтэлхэ тума гарнуудни яахын аргагүйгөөр hалганаад, хутагаяашье дааха аргагүй болоодхибо. Яахабши? Би алуурша бэшэ бшууб. Хайшан гээд хүниие хадхажа алахабиб. Үгы, үгы, үгы... Тэсхэгэр гэдэhэтэшье хажуугаарни үнгэршоо. Мэдээтэй мэдээгүй забhарай хоорондуур дэмыржэ байтарни үнөөхи сээниг соо булай шанга нүжэгэнөөн гаража, бузар муухайгаар хашхарха абяан ойро зууран дуулдаба... Ойлгосотой. Теэд табаймни хаанаб?

Урид хэрэлсы дээрэ хаража шагнаархабаб. Хутагаяа бариhаарби. Бултадаа гол годогүй хурхиралдана. Подполи уруушье унааша тэсхэгэр гэдэhэтэшье абяа аниргүй. Подполиингоо үүдэ хаажархёод, дабхасаяа абаhаар бушуухан газаалбаб.

Үүр хираалхын урдуур таабайм мэдээ оробо. Барас хажууhаань бүри hалабагүй. Хасар уруунь hубагтажа хатаhан шуhыень доло долёожорхиhон байгаа. Таабайм миниингээ урдаhаа хараад, баруун гараа hарбайба. Бодохол hанаатай ха. Бизаршаhан уралнуудыень харахадаа нюдэмни далтирна. Хайрата ганса таабаймни. Гүнзэгы hонор нюдэншни хэды дахин намайе инаглан таалаа hэм. Теэд мүнөө, мүнөө... Ганса hолоомоной багтаха шолоохой ониихо.

Тэрэнээ арайл гэжэ бодхообоб. Урагшаа алхаха гэхэдээ, хүлнүүд дээрээ тогтохо шадалгүй hалганаба. Шууд халта найгахатайгаа hөөргөө унашаба. Һүүлшынхи хамаг хүсэ шадалаа суглуулжа, арай шамай сарай тээшэ мүлхибэ.

...Үглөөнэй улаан наран хадын саанаhаа мандайн гаража, ээлжээтэ үдэрөө дахуулан айлшалба. Досоомни тэнюун байха hэн. Теэд... подполи уруу унаhан үнөөхи тэсхэгэр гэдэhэтэн ой ухаанhаам огто гаранагүй. Үхөө юм гү, али амиды юм гү? Амиды хүн мүнөө болотор тэрэ хүйтэн подполи соо яажа тэсэжэ хэбтэхэб? Һүхирхэ, хашхарха ёhотой бшуу.

Хоёр нюдэгүй болоhон Бараснай үнэршэлгын аргаар гэрэйнгээ үүдэндэ ерээд, досоонь орохо hанаатай.

Сонхонуудай хаалгаатай байhан тула гэр соо харанхышаг. Хэзээ хэтэдээ харасаяа гээhэн Бараста бүүдэгэрээр гэрэлтэжэ байhан лаампыншье толон мүнөө туhагүй даа. Үлэн миисгэй мэтэр лэ стол дээрэ собхорон гараад, хооhон табагуудые захаhаань долёожо оробо. Тиигэжэ ябаhаар үбсүүгээрээ лаампа түлхин унагааба. Досоохи керосинай адхарамсаар, гэрэй уhээдэ тулама түүдэбшын гал дүүешэбэ. Бахардаhан Бараснай ойро зуура газаашаа харайн талииба.

Уданшьегүй пэтэн хара утаан гэрээр дүүрэшэбэ. Улаабхима гал улам шангадана. Нойрмог hогтуугаар hэриhэн сагаантан юу хээгээшье обёорхо тэнхээгүй хөөрсэгэнэлдэшэбэ. Газаалха гэхэдэнь үүдэниинь суурглаатай. Теэд тэрэ hогтуу алууршад үүдэ, сонхошье олохо шадалгүй. Соробхилмо галай нижаганаан дундуур: «Абытоо-өө!» гэhэн бузар муухай хашхараан дуулдаад, улам улам hуларба.

Мархаасайнда хоноhон, архидаhан бэшэ алууршадынь мэтэр гэhээр харайлгажа ерэбэ. Хэрүүл шууяа табина. «Хэн гал табяаб, хэн талдааб?» гэлдэнэ. Тиин байтараа гэрэй эзэнине бэдэржэ эхилбэ. Энээгүүр тэрээгүүр түергэнэ, онгилно. Ямаан дабхасаар хушалдаад хэбтэhэн таабаймни намайгаа аалиханаар дуудажа:

— Мухамни яба даа. Эдэнэй нюдэндэ бү харагда. Би наhандаа хүрэhэн хүн гээшэб. Үмхирhэн намайе хайрлажа байhаар гартань орожо болохош. Яба, бү харагда. Зол жаргал гээшэ урдашни. Сарайн баруун хойтохи буланда зоогшо захяаемни бү мартаарай. Абынгаа ерэтэр гамнаад ябаарай. Абашни ерэхэл байха. Саашадаа золтой жаргалтай ябахыншни түлөө эдэ муухай сагаантантай тэмсэжэ байна. Ши, мухамни, улаан партизанай хүбүүнш. Яба, яба. Гуйнаб шамайе,—гэжэ дуугараад, мойл харахан толгойемни энэрхы дулаахан таалахатайгаа, гуйн hагад урдаhаам сэхэ хараба.

Үбгэн абымни илдам зөөлэн нюдэн урдаhаамни hүүлшынхеэ хараба гү даа. Мэдэнэгүйб. Борбилоогойшье тоншоо hаа үрдигдэхэгүй нёлбоhон нюдэнhөөнь арайл гэжэ мэлтэлзэбэ. Али энэнь эгээл hүүлшынхи нёлбоhон гү? Яажа мэдэхэбши. Эндэhээ яба гэжэ гуйhан нюдэнhөөнь тэрьелэнгүй байхын огто аргагүй. Теэд яахабши. Ори гансахан таабайгаа орхихо гэжэ. Үгы, үгы. Заяандаашье орхихогүйб.

Галзуурhан алууршад таабайем хуха-нуга барьяад, буурал тархитые буудажа унагааhан үнөөхи добуун тээшэ шэрэбэ. Яахаб? Ноёндонь бархиран байжа аhалдахадам, таабаймни урдаhаам «эндэhээ яба» гэhэн гуйлтатайгаар эрид хараба. Үгы, заяандаашье арилхагүйб. Һалаал hаа, хоюулан сугтаа hалуужабди. Шалхагар ноёндонь мухаритараа үдьхэлүүлбэшье, байха тэнхээ шадалаа суглуулхатайгаа, бэрхагар зузаан нюурыень шулгартарнь hабардаад, үбдэгыень хазаад үрдибэб. Саашадаа юуншье болоо hэм, мэдэхын огто аргагүй. Хожомынь hэгээ ороходом:

— Ээ-ээ! Сагаантан ерэбэ, сагаантан!

— Үгы-ы! Сагаантан бэшэ, улаантан ерэбэ, улаан-тан!— гэhэн хашхаралдаан дуулдажал байба.

Добуунай тэг дунда эрэлхэг зэриггойгоор зогсоhон таабаймни урдаhаа сагаантан хэдэн арбаад буунуудые заланхай байhан аад, наранай гарадаг зүг тээhээ олон эмээл моритойшуулай харайлган дүтэлхэдэнь, ухаа мэдээ алдаhан тархаанууд мэтэ хүл мэдэг иишэ тиишээ гүйлдэхөө hанабад. Нэгэшье хүниинь тэрьедэжэ үрдеэгүй бэлэй. Тэдэнэр олойрhон сагаантаниие тойрон абаад, нэгэ нэгээрнь мүрдэжэ, мүшхэжэ захалаа hэн.

Һайн да. Таабаймни амиды.

Хиирэhэн сагаантанай алуурша замые хаажа шадаhан эрэлхэг бэрхэ улаантанай отрядые минии аба хүтэлбэрилhэн юм. Сагаантан нэгэ үдэрэй, нэгэ хоногой туршада хэлэшэгүй муухай үйлэ хэhэн, зэмэтэй, зэмэгүй хүнүүдые алаа бэлэй. Мининшье таабайе үгы хэхэ hэн. Теэд, теэд... Аба, хайрата инаг абамни, үсэгэлдэр отрядаа дахуулжа ерэхээ яагаа хүмши. Алууршa муухай сагаантан иигэжэ аашалхагүй hэн. Мэдэнэгүйб. Иигэжэ сэдьхэлээ зобожо ябаhыемни абамни ойлгоно гү даа. Ойлгоол ёhотой.

Таабаймни үнөөхи тэрэ сарайнгаа хойнохоно зооhон нюусаяа малтан гаргаад, улаан бүдыень аргаахaнаар задалаад, намда hарбайба.

Теэд хэн гээшэб энэнь? Дүрсөл хадаа дүрсэ. Юундэ улаан бүдөөр орёогдохо болоо юм. Сэхэ урдаhаам энеэбхилhэн илдам зөөлэн харасаараа зүрхэ эльгыемни дулаасуулжа байhан шэнги шэртэнэ.

— Энэ хэн бэ, аа?—гэжэ таабайhаа мэтэр асуубаб.

— Бү мэдээл, би танинагүйб,—гэбэ тэрэмни.

— Манай хүн. Ленин багша. Үгытэйшүүлые хамгаалан, хаанта засагые унагааhан хүн—гээд, абам таабай бидэ хоёрые хүтэлөөд, пэтэн хара болотороо дүрэшэhэн гэр тээшээ гэшхэлбэ.

— Юундэ тэрэниие улаан бүдөөр орёогообта?—гэжэ асуубаб.

— Хүбүүн, ши мүнөө ойлгохо шэгүйш даа. Үшөө бишыханш. Агуу революциин үедэ энэ дайшалхы тугаа алдаагүй барижал гараа hэм. Таабайшни энээниием гамнажа, сагаантанhаа нюужа ябаа,—гэжэ абам ойлгуулба.

Буурал сагаан үнэhэн болотороо дүрэшэhэн гэрэймнай hуурин дээгүүр үнөөхи hохор миисгэймнай юушьеб бэдэрэн түлгэжэ ябаба. Таабаймни мэтэр лэ тэрэниие үбэртөө абаад, аба бидэ хоёрой урдаhаа уйданги харасаа гүйлгэбэ.

—Бү hанаархагты. Хуушан буусамнай хуушан байдалтайгаа хамта доло hалаа. Шэнэ гэр барижа, тад шэнээр түбхинэхэбди,— гэжэ абамнай аалин дарууханаар хэлээ бэлэй.

Дууhантараа дүрэhэн хуушан гэрэймнай үнэhэн зүг бухэнэй hалхинда үлеэгдэн, бусалтагүйгөөр хиидэжэл, хиидэжэл байгаа hэн.

М. ОСОДОЕВ.

СПОРТ

Хүршэ Шэтэ городой футболистнууд манай Улаан-Үдын «Байкал» командада айлшалжа, нүхэрэй ёhоной уулзалга үнгэргэбэ. Манай «Байкал» команда республикын футболистнуудай дунда үнгэрэгшэ жэлдэ шалгаржа, чемпион болоhон юм. Эдэнэртэ айлшаар ерэгшэднай Шэтэ городой суглуулагдамал команда болоно. Улаан-Үдын футболистнууд тээсгэнэй эдэнэртээ айлшалхадаа уулзалгаяа тэнсэлгээр дүүргэжэ ерэhэн байгаа.

Айлшад наадaнай эхилэн сасуу добтолгодо ороhоной удаа, тоо нээжэрхибэ. Харюугай бүмбэгэ сохихые оролдоhон улаан-үдынхид добтолго эмхидхэжэ, нэгэ бүмбэгэ айлшадай воротада оруулна. Наадaнай түрүүшын хахадай дүүрэхэ багта «Байкал» командын добтологшо Кадочников хоёрдохи бүмбэгэ сохижо, наадaнайнгаа тоо 2:1 болгожорхибо.

Наадaнай хоёрдохи хахадта «Байкалай» футболистнууд айлшадайнгаа ворота руу үшөө хоёр бүмбэгэ оруулжа, энэ уулзалгаяа 4:1 гэhэн тоотойгоор шүүбэ. Зураг дээрэ: наадaнай үе харуулагдана.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ЭДИРШУУЛ

Буряадай АССР-эй спортсменүүдэй дунда зунай спартакиадада зорюулагдаhан мүрысөөнүүд мүнөө түлэг дундаа. Мэнэ hаяхан республикын спортын бүлгэм болон эмхинүүдэй хоорондо түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүрэ буляалдалгаар, классическа барилдаагаар боложо дүүрэhэн. Эндэ ехэнхидээ залуушуул хабаадалсаhан байгаа. Үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, спортын зарим бүлгэмүүдэй спортсменүүд барилдаанда бэлэдхэл багатай байhанаа харуулаа. Ерээдүйн шамбай бэрхэ бүхэнүүдые hэлгэмээр спортсменүүдые бэлэдхэхын зорилгоор эдиршүүлэй дунда өөр хоорондын түрүү hуури эзэлэлтын мүрысөөн классическа барилдаагаар боложо дүүрөбэ. Мүн майн 14—15-най үдэрнүүдтэ эдэнэрэй дунда дүрэ буляалдалгаар барилдаан болохоор хараалагданхай. Залуушуулай дунда үнгэргэгдэhэн энэ мүрысөөндэ «Локомотив», «Буревестник», «Ажалай резервын» бүлгэмүүдэй 30 гаран спортсменүүд хабаадалсаhан байна. Зүгөөр эды шэнээн үсөөн спортсменүүдэй дунда болоhон мүрысөөн hонигүйгөөр үнгэрэгдөө. Мүрысөөндэ команда бүхэнhөө 3—4 хүн хабаадалсаа. Тиихэдэ хүндэ бэетэй спортсменүүд тэхэдэ, «Локомотив» бүлгэмэй Рассыпалов гансаараа мүрысөөндэ ерэhэн. Тиигэжэ өнэ бүхэ нэгэшье хүнтэй барилдангүй, залуушуулай дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй чемпион болоно. Иигэжэ байхадамнай ямар спортсмен барилдаанай баян дүршэл, хаанаhаа тэрэниие халан абаха болоноб? .

Хүнгэн аад, бүри хүнгэн бэетэйшүүл Айдаев («Труд»), Алексеев («Локомотив») гэгшэд хоорондоо түгэсхэлэй мүрысөө үнгэргэхэ болобо. Нүгөөдэлөө орходоо шадамар бэрхээр барилдаhан Алексеев барилдаанай эхиhээр хоёрхон минутын үнгэрөөд байхада, нүхэрөө дала мүрэ дээрэнь даража үрдинэ. 57 килограммай шэгнүүртэн соо оройдхоноо гурбан спортсмен ерээ. Чемпион болоhон Гурулев нүгөөдэ хоёроо очкогоороо арай шамай диилэhэн байна.

Хүнгэншэг бэетэйшүүлэй дунда барилдаха дуратайшуулынь эгээн лэ олон байгаа. Эндэ шадамар бэрхээр барилдаhан «Буревестник» бүлгэмэй Иванов, «Ажалай резервын» Захаров гэгшэд 10 хүнэй дундаhаа шалгаржа, түрүүшын хоёр hуури эзэлнэ. Дундууршаг шэгнүүртэн соохоо Петухов («Буревестник»), Жеребор («Ажалай резерв») гэгшэд эрхимлээ. Дунда зэргын бэетэйшүүлэй дунда Манзырев («Ажалай резерв»), Чернега гэгшэд эрхимлэhэн. Хүндэшэг шэгнүүртэн соохоо Лисянкий Хомячук хоёр эрхимлээ. Барилдагшадай оньhо, мэхэ хаража үзэхэдэ, эдэнэрэй дунда яhала дүршэлтэй боложо ябаhан спортсменүүд бии. Зүгөөр тренернүүдэй зүгhөө үсэд hайн hорилго хэрэгтэй болоно.

Н. ИВАНОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Италиин Компарти 1,5 миллион үлүүтэй хүнhөө бүридэнэ

РИМ, майн 10. (ТАСС). 1966 оной майн 10-най мэдээнэй ёhоор, Италиин Коммунис парти 1 миллион 512 мянга 555 хүнhөө бүридэнэ гээд «Унита» газетэ мэдээсэнэ. Тэдэнэй 96 мянга 728 хүниинь партида орохо тухай мэдүүлгэ 1966 ондо бариhан байха юм.

Италиин Коммунис залуушуулай федераци мүнөө үедэ 137 мянга 265 хүнhөө бүридэнэ. Тэдэнэй 25 мянга 391 хүниинь комсомолой зэргэдэ мүнөө жэлдэ ороhон байна.

Индонезидэхи байдал

ПАРИЖ, майн 10. (ТАСС). Сулавеси (Индонези) аралай сэрэгэй засагаархид зүүнэй үзэл баримталдаг Партиндо гэжэ партиие, тэрээнтэй холбоотой организацинуудые саг зуура хориhон байна. Энээн тухай Франс Пресс агентствын корреспондент Джакартаhаа мэдээсэнэ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй комитедтэ

ЖЕНЕВЭ, майн 10. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн комитедэй заседани мүнөөдэр болобо, тиигээд табан неделиин забhарлалга болохо юм. Комитедэй гурбан hара соо үргэлжэлhэн сессиин дүнгүүдые гаргахадаа, СССР-эй түлөөлэгшэ А. А. Рощин иигэжэ тэмдэглээ. «Социалис оронуудай, тэрэшэлэн бөөэ абанги гүрэнүүдэй ехээр оролдолго гаргабашье, 18-най комитет ямар нэгэн hайн үрэ дүн туйлажа шадаагүй. США, тэрэниие дэмжэдэг НАТО-гой талаар ханинарынь урагшаа дабшаха арга боломжо комитедтэ олгоогүй».

Ядерна зэбсэг дэлгэрүүлхэгүй тухай договорой проектые СССР дурадхаhан байна. Энэ проектнь «ядерна зэбсэг сэхээр, али дамжаар дэлгэрүүлхэ бүхы арга боломжые зайсуулха эрмэлзэлгээр эхинhээ абаад hүүлдээ хүрэтэрөө нэбтэрэнхэй» гээд А. А. Рощин зааба.

Зүгөөр США-гай делегаци энэ проектые зүбшэн хэлсэлгэhээ зайсаhан байха юм. Тиихэдээ өөрынгөө зүгhөө «бага зэргээр дэлгэрүүлхэ» гэдэг hанамжа дурадхал оруулаа. Энээн тухай договорой американ проект соо элирхэйлэн хэлэгдэhэн байха юм. Энэ hанамжань сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй «нэгэдэмэл ядерна хүсэнүүдые» байгуулха ябадал хараадаа абана. Энэ хадаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн резолюцида харша байна бшуу.

Бусадай газар дээрэхи хариин сэрэгэй баазануудые усадхаха, тэндэhээ хариин сэрэгүүдые гаргаха тухай, ядерна зэбсэггүй зоно байгуулха болон бусад тухай дурадхалнуудые США, бусад баруун оронууд үнэндөө хаража үзэхые хүсөөгүй гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэрине тэдэнэр хэрэгсээгээгүй. Нютаг нютагуудта шалгалта хэхэ тухай уршагта hанамжаяа баадхан. США хадаа газар доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо асуудал шиидхэхэ замда hаад түбэг татаhан байха юм.

18-най комитедтэхи хэрэгэй байдал hанаа зобоохоор болоод байна. Энэ ушар байдал тухай бодомжолжо үзэхын тулада, буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудые шиидхэлгэ урагшатай болгохоор тиимэ алхамуудые бэлэдхэхын тулада комитедэй гэшүүд забhарлалгые хэрэглэхэ бээз гэжэ бидэнэр найданабди гээд А. А. Рощин хэлээ.

Р. КЕННЕДИ: **Латиин Америкэдэ революци заатагүй болохо**

НЬЮ-ЙОРК, майн 10. (ТАСС). «Холбоото Штадуудай хүсэлhөө дулдыдантүйгөөр» Латиин Америкэдэ социальна революци заатагүй болохо гээд сенатор Роберт Кеннеди мэдүүлээ. Латиин Америкын оронуудай хүн зоной 4 процентнь газарайнгаа 90 процентые эзэлжэ байдаг. Газар эдлэлтын талаар иимэ байдалые ярал тайгаар хубилгаха шухала гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Латиин Америкын олон ороной хүн зон бүхы уршагта муу байдалай түлөө—сэрэгэй урбал тануудай, үлэсхэлэн байдалай, гасалан зоболон, үбшэ хамшаг болон үзэл бэшэг мэдэхэгүй ябадалай түлөө США-е зэмэлнэ гээд сенатор үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Латиин Америкэдэ hаяхан аяншалхадаа Кеннеди иимэ тобшолонуудые хэхэ ушартай болоhон байна. Өөрынгөө аяншалгада үндэhэлэн бэлэдхэhэн элидхэлэйнгээ түрүүшын хубиие тэрэ үсэгэлдэр сенатда уншаhан байна.

Урда талынгаа хүршэнүүд тушаа бэелүүлдэг политикаяа хубилгахыень Вашингтониие Кеннеди үнэндөө уряалhан байна гээшэ. Экономикын болон эрдэм гэгээрэлэй талаар Латиин Америкэдэхи үргэн ехэ реформонуудые США дэмжэхэ ёhотой гээд тэрэ хэлээ. Латиин Америкын оронуудай ерээдүй тухай hанаагаа зобохоhоо гадна, саашадаа хүсөөр революци хэгдэхэгүйн, дэлхэйн энэ районhоо США-е «намнахагүйн» хойноhоо hанаагаа зоболсохо шухала гэжэ ойлгохоор тэрэ хэлэhэн байна.

Эквадорто ангиин тэмсэл боложол байдаг. Ажалай эрхэ байдал hайжаруулха тухай хүдэлмэришэд эрилтэ хэнэ, өөhэдынгөө профсоюзуудые хамгаална. Ороной Гуаякиль гэжэ томо городто мылэ шанадаг «Хабонерия насиональ» гэжэ фабрикын коллектив hаяхан забастовко соносхоо. Хүдэлмэришэд предприятиингаа цехүүдые эзэлhэн байна. Зураг дээрэ: предприятиин цех соо забастовко хэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

ОАР-ай ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЖЭЛТЭ

КАИР. ТАСС-ай корреспондент В. Дуганов иигэжэ дамжуулна:

1959—1960 онhоо 1965—1966 онууд хүрэтэрхи үе соо ОАР-ай экономическа хүгжэлтын нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэhэн тухай статистическэ мэдээнүүд майн 9-дэ Каирта тунхаглагдаа.

Экономическа хүгжэлтын нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэгдэhэнhээ уламжалан, ОАР-ай промышленна үйлэдбэриин продукциин үнэ сэн 2.547 миллион египетскэ фунтhаа 3.474 миллион египетскэ фунт хүрэтэр ургаа. Энэ үе соо промышленна үйлэдбэри 1959—1960 онуудайхитай сасуулбал 46 процентээр дээшэлээ. Табан жэлэй турша соо 850 элдэб промышленна предприяти баригдажа ашаглалгада үгтөө. Ороной национальна доход энэ үе соо 37 процентээр нэмэжэ, 1762 миллион египетскэ фунт болоhон байна. Национальна доход жэлдээ дунда зэргээр 6,5 процентээр ургаа. Үнгэрhэн табан жэлдэ хүн бүхэндэ абажа үзэбэл, олзо доходынь 50,2 египетскэ фунтhаа 59,8 египетскэ фунт хүрэтэр гү, али 19,1 процентээр нэмэhэн байха юм.

Экономикын бүхы hалбаринууд соонhоо хүдөө ажахы, промышленность эгээн лэ горитойгоор хүгжөө—эдэ hалбаринуудай продукци түс түс бүридөө 83 болон 78 процентээр ургаа.

Нэгэдэхи табан жэлэй үедэ ороной экономикодо 1513 миллион египетскэ фунт hомологдоо.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикые экономическа талаарнь хүгжөөхэ шэнэ түсэб мүнөө үедэ зохёогдонхой. Энэ түсэб табан жэлээр бэшэ, харин долоон жэлэй болзороор зохёогдонхой. Энээнэй дүүргэгдээд байхада, ороной национальна доход нэгэдэхи табан жэлэй эхинэйхитэй сасуулбал хоёр дахин нэмэхэ. Экономическа хүгжэлтын энэ шэнэ түсэбэй бэелүүлэгдэхэ үедэ Советскэ Союзай туhаламжатайгаар баригдажа байhан Асуанай үндэр хаалтын болон Асуанай ГЭС-эй барилга түгэсхэгдэхэ байна. ОАР-та электроэнерги гаргалга долоон жэлэй турша соо 1959—1960 онойхитой сасуулбал 8 дахин дээшэлхэ. 1971—1972 онуудта 14 миллиард киловатт-час болохо байна. ОАР-ай экономическа хүгжэлтын шэнэ түсэбые дүүргэхын тулада 3166 миллион египетскэ фунт hомологдохоор хараалагдана. Энэ мүнгэ зөөри гол түлэб хүндэ промышленностиие, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаха юм. Хелуанска металлургическа комплексын түрүүшын ээлжээнэй барилга энэ үе соо эхилээд түгэсхэгдэхэ байна. Энэ барилгада Советскэ Союз хабаадалсаха. Египедэй металлургиин энэ томо предприяти жэлдээ 1 миллион шахуу тонно булад хайлуулжа гаргаха. Асуанай үндэр хаалтын барилгын түгэсхэгдэхэдэ 1 миллион 300 мянганhаа 1,5 миллион федан шэнэ газар эдлүүрилхэ, 900 мянган федан хүрэтөр газарые тухэреэн жэлэй турша соо (1 федан—0,42 гектартай тэн—корреспондентын ажаглалта) уhалагдаха аргатай болохо. Хүдөө ажахын талаар өөhэдынгөө мэргэжэлтэдые, 200 мянган федан газар уhалжа, ашаглахада хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые ОАР-та Советскэ Союз үгэхэ байна.

Экономическа хүгжэлтын шэнэ түсэб зохёоходоо ОАР-ай правительство ажал хүдэлмэрёор хангаха асуудалда ехэ анхарал хандуулна. «Аль-Ахрам» газетын мэдээнэй ёhоор, долоон жэлэй турша соо 1 миллион 400 мянган шэнэ хүдэлмэришэн ажалда орожо, ороной хүдэлмэришэн ангиин тоо 8 миллион 700 мянган хүн болохо.

Гэр байрын барилгада, элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаха юм. Индустриализаци хэхэ хараа шэглэлэй ёhоор, байрын шэнэ гэрнүүд хамагай түрүүндэ томо промышленна центрнүүдтэ баригдаха болоно.

Хүн зондо медицинскэ туhаламжа үзүүлхэ, медицинскэ эмхи зургаануудай тоо олон болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. 1970 он хүрэтэр ОАР 19 мянган, 10 жэл үнгэрөөд байхада, 1980 ондо—35 мянга шахуу врачтай болоод байха.

Ороной экономическа хүгжэлтын нэгэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэлгэ, шэнэ түсэбые хараалан зохёолго хадаа «шэнэ замаар, арадай аша туhада таарүү замаар национальна экономическа хүгжэлтэдэ манай түйлаhан амжалтануудые гэршэлэн харуулна, египедэй эрхэтэдэй байдал hайжаруулгада туhална» гээд «Аль-Гумхурия» газетэ hаяхан бэшэhэн байна.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1966 оной майн 12.

СПОРТ

УРАГШАА ДАБШАБА

Россиин Федерациин зургаадахи «Б» классай футболистнууд ээлжээтэ—хоёрдохи уулзалгаяа үнгэргэбэ. Эндэ Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» командын футболистнууд удаадахи уулзалгаяа үнгэргэхөөр Находко городой «Рыбак» командада айлшалhан юм. Эндэ талмайн эзэд манай «Сэлэнгэ» командые 2:1 гэhэн тоотойгоор шүүжэ, хоёр очко командадаа бэшүүлхэ болобо. Мүн Эрхүүгэй «Ангара» Прокопьевск городой «Шахтерто» 2:0 тоотойгоор шүүгдэhэн байна. Красноярскын «Локомотивта» айлшалhан Бийск городой «Прогресс» эдэнэртээ 3:0 тоотойгоор шүүгдэшөө. Комсомольск-на-Амуре городой футболистнууд Благовещенскын «Амур» командатай наадахадаа, уулзалгаяа 1:1 тоотойгоор түгэсхэжэ, өөhэд өөhэдтөө нэжээд очко бэшүүлхэ болобо. Хоёр уулзалгын удаа Красноярскын «Локомотив», Прокопьевскын «Шахтер» командануud мүнөөдөө гурба гурбан очкотой түрүүлжэ ябана. Находкын «Рыбак», Ангарскын «Старт», Комсомольск-на-Амуре городой «Амур», Шэтын «Забайкалец» командануud хоёр хоёр очкотой болоод ябана.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: профессиональна союзуудай бүхы гэшүүдтэ, Советскэ Союзай бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшадта Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй хандалга. Нүүдэл редакциин материал.

Хоёрдохи хуудаhанда: эрдэмэй ёhоор ажал эмхидхэхэ тухай хуудаhан.

Гурбадахи хуудаhанда: «Гоё hайханда хүүгэдые хүмүүжүүлгэ» гэhэн рубрика доро В. Николаевай корреспонденци. А. Хабеевагай «Холын ба дутын галнууд» гэhэн статья. Хилын саанаhаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: нютаг нютагай hонин.

Коста-Рикын шэнэ президент

НЬЮ-ЙОРК, майн 10. (ТАСС). Республикын шэнэ президент Хосе Хоакин Трехос гэгшэдэ засагые дамжуулан үгэлгэ Коста-Рикэдэ мүнөөдэр болоо. Мүнөө жэлэй февралиин 6-да болгэлэ ниитын hунгалтын болоходо энэ тушаалда Трехос hунгагдаhан байгаа. ЮПИ агентствын корреспондентын Сан-Хосеhээ мэдээсэhэнэй ёhоор, Трехос өөрынгөө байгуулhан правительствын гэшүүдтэ тушаалын орон сасуугаа тангаригыень үгүүлhэн байна.

Америкын 1039 самолёт ДРВ-дэ буудуулан унаба

ХАНОЙ, майн 10. (ТАСС). США-гай сэрэгэй самолёдууд мүнөөдэр үлын хойно Вьетнамай Демократическэ Республикын агаарай хилые дабажа, Иенбай болон Куангбинь провинцинуудай hуурин газарнуудые бомбодоhон, буудаhан байна.

Лаб дээрэхи мэдээнэй ёhоор, ДРВ-гэй газар дээрэ мүнөөдэр Америкын 4 самолёт буудуулан унагаагдаа. Тиигэжэ ДРВ-дө хамта дээрээ 1039 американ самолёт буудуулан унагаагдаа гээд, Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар уласхоорондын конгресс

ВЕНЭ, майн 10. (ТАСС-ай корр.). Уласхоорондын конгресс мүнөөдэр Венын Хофбург гэжэ ордон соо байрай оршон байдалда нээгдээ. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар уласхоорондын комитет (КОСПАР) энэ конгрессые зарлаhан байгаа. Дэлхэйн 34 ороной эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй делегацинууд конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин коллектив өөрынгөө хүдэлмэрилэгшэ М. М. Осодоевой хайрата эхэ

МАНУЕВА
Татьяна Мандаевнагай

наhа барааhантай дашарамдуулан, гэр бүлынхидтэнь гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-69, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01639. Зак. № 470.